ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30.297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1941

Μαζί μας

ΚΙ' Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Τοῦ ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

Μέσα στὰ χρόνια ποὺ θὰ ἔρθουν, μέσα στὰ χρόνια ποὺ πέρασαν, πάνω ἀπὸ τὶς καλὲς καὶ τὶς χείριστες μέρες, κι' ἐμπρὸς στὸ θάνατο, κι' ἐμπρὸς στὴ χαρά, καὶ στὸν ὕπνο, καὶ στὶς χαραυγές, καὶ στὰ κρυφτὰ τοῦ κρεββατιοῦ, καὶ στὶς λαχτάρες, καὶ στὶς ἀδειωσύνες τῆς καρδιάς μας, πάντα κι ἀτέλειωτα θὰ φτεροκοποῦν μέσα μου οἱ εἰκόνες τοῦ ταξιδιοῦ μου, ἀπὸ τὴ Λισσαβώνα στὸν Πειραιᾶ μας, τοῦτον ἐδῶ τὸν Ὀχτώβρη, τὸν αἰώνιο Ὀχτώβρη τοῦ 1940.

Κ' οἱ θύμησες θὰ μὲ κρατοῦν ὄχι γιατὶ γλυτώναμε καὶ ξαναγυρνούσαμε ἐπιτέλους στὴν Πατρίδα, μὰ γιατὶ μὲ τοὺς συνταξιδιῶτες μας, ποὺ ὅλοι τους εἴτανε ναυτικοί, καπετανέοι, μηχανικοί, λοστρόμοι, μοῦτσοι, ἐφοπλιστές, ἀσυρματιστὲς, ξανανιώθαμε τὶς πιὸ μεγάλες ἀρετὲς τῆς πατρίδας μας. Τὸ κέφι, τὸ πεῖσμα, τὴν περηφάνεια, τὴν ἀφοβιά, τὴ συνείδηση τοῦ νόστου καὶ τὸν οἶστρο τῆς περιπέτειας. Καὶ τὴ λαϊκὴ σεμνὴ εὐγένεια. Καὶ τὴ λαϊκὴ ἀκράτη ξυπνάδα.

Ἀκόμα δὲν εἶχαν ἔρθει οἱ μεγάλες μέρες τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου ποὺ τὶς ζοῦμε σήμερα. Μὰ ἡ ἰδέα τοῦ πολέμου γέμιζε ἀπὸ τότες τὸ πέλαγο καὶ τὸν ἀγέρα. Αὐτοὶ οἱ θαλασσινοί, ποὺ ὀσμίζουνταν τὴν παλληκαριὰ καὶ τὸν κίνδυνο, προβλέπαν τὴ μουσσολινικὴ ἀτιμία τῆς ἐπιδρομῆς. Κ' εἴτανε ὅλοι τους, κάπου τετρακόσιοι ἄνθρωποι, σίγουροι γιὰ τὴ δική μας τιμή. Γιὰ τὸν ἀντρίκιο σάλαγο ποὺ θάτρωγε τοὺς δολοφόνους τοῦ Ματεόττι καὶ τοὺς μπαμπέσηδες τορπιλλιστὲς τῆς Ἅγιας, τῆς Μεγαλόχαρης «Ἕλλης» μας.

«Τὴν «Ἕλλη» θὰ τὴν πληρώσουνε! Ἡ μοῖρα εἶναι δίκαιη!» μοῦ ἔλεγε ἕνας ἀσυρματιστὴς ποὺ εἶχε τορπιλλιστεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰρλανδία, κι ἔμεινε ὀχτὼ μέρες στὴ βάρκα τοῦ καραβιοῦ του μισότρελος ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὴ δίψα, καὶ τέλος τόνε μάζωξαν κουτσὸ ἀπὸ τὴν ἔκρηξη, καὶ κουφό, καὶ μονόχειρα — καὶ ὅλα αὐτὰ στὴν ἑλληνική του καρδιὰ γινόταν δευτερεύουσας σημασίας πράματα καὶ δὲ νοιαζόταν παρὰ τὸ πῶς οἱ καρνάβαλοι ὀπαδοὶ τοῦ Μουσσολίνι, οἱ φονιάδες, οἱ «καννιβάληδοι», ὅπως τοὺς ἔλεγε, θὰ πλερώναν τὸ αἷμα τῆς «Ἕλλης» μας.

Οἱ ἄλλοι τετρακόσιοι περίπου συνταξιδιῶτες μας εἶχαν περάσει κι αὐτοὶ ἀνάλογα δράματα. Χωρὶς νἆναι ἀκόμη ἐμπόλεμοι εἴχανε ζήσει μὲ τὶς τορπίλλες, μὲ τὶς νάρκες, μὲ τὶς ἀεροπορικὲς ἐπιθέσεις νύχτα καὶ μέρα, εἴχανε ζήσει ὅλοι τους τὸ Χάρο τοῦ Πολέμου.

«Πιὸ πολλὲς μέρες πέρασα μὲ τὸ Χάρο, παρὰ ποὺ πέρασα μὲ τὸν πατέρα μου, Θεὸς σχωρέσ' τον!» μοῦ ἔλεγε ἕνας νέος ποὺ εἴτανε θερμαστὴς καὶ ποὺ τὸν εἴχανε βρεῖ οἱ τορπίλλες φορὲς τέσσερις, ἀνάμεσα Ἀγγλία κι Ἀμερική. Ὁ ἴδιος μοῦ ἐξηγοῦσε τὴν πορεία τῆς νηοπομπῆς:

«Λοιπὸν πηγαίναμε ζιγηζάκι. Δηλαδὴ πυρετηδὸν τραβᾶς μιὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ κόβεις λάσπη παραπέρα. Αὐτὸ εἶναι τὸ κομβόϊ νὰ χάνει τὰ ἴχνη σου τὸ ὑποβρύχιο. Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, μὴν ἔχεις μαζί σου γκαζάδικο, διότι τὸ γκαζάδικο βρωμάει ἀπὸ συνήθεια, ἀγαπητέ μου, καὶ τὸ ὑποβρύχιο τότες δὲ γελιέται, σὲ πιάνει μὲ τὴ μυρουδιὰ καὶ σοῦ τὴ σκάει!...»

Μ' αὐτοὺς τοὺς τετρακόσιους θαλασσινούς, στὸ ἀκριβὸ καράβι ποὺ μᾶς ἔφερνε ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικό, ἀπὸ τὴν ξενητειά, ἀπὸ τὶς καταστροφές, μ' αὐτοὺς ὅλους τοὺς ἀτρόμητους καὶ τοὺς σεμνοὺς θεριακλῆδες τοῦ θανάτου, ἀπολησμονιοῦνταν καὶ σφουγγίζουνταν οἱ ἀτομικὲς μαυρίλες μας καὶ στὴν ψυχή μας, πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὴν ψυχὴ κι ἀπὸ τὸ νοῦ, φούντωνε ἡ φλόγα τῆς Πατρίδας μας.

Μ' αὐτοὺς περάσαμε ἀπὸ τὸ Γιβραλτάρ, κ' εἴδαμε τοὺς Ἐγγλέζους καὶ τὸν Τιτάνειο Βράχο, «ὅπου ἀμύνεται ὁ ἀρχαῖος κι ὁ σύγχρονος κόσμος.»

Μ' αὐτοὺς περάσαμε ἀπὸ τὸ Γιβραλτάρ, εἴδαμε τοὺς Ἰταλούς, τὰ λυπητερὰ αὐτὰ θύματα «ἑνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου», καθὼς τὸ λέει ὁ ἀτσαλένιος Τσῶρτσιλ.

Δέκα ὁλόκληρα μερόνυχτα ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ στὸν τάφο, ποὺ θὰ τ' ἀφηγηθοῦμε ἄλλη φορά.

Καὶ μᾶς παράστεκαν οἱ τετρακόσιοι θα-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

Γιὰ τοὺς ἀδελφούς μου

Στρατιῶτες τοῦ μετώπου

Τοῦ ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Σιμά Σας μόνο, ἐκεῖ μονάχα πρέπει,
στὴν πιὸ ἀψηλὴ τοῦ μόχτου σας κορφὴ
ποὺ τὰ Ἔργα δὲ χωρίζουν ἀπὸ τὰ Ἔπη
σά θάμουνα στὸ πλάϊ Σας, ἀδερφοί,

ἐκεῖ ποὺ ἡ λόγχη καὶ τὸ Πνέμα εἶν' ἕνα,
κι' ἕνα ἡ ψυχὴ μαζὶ μὲ τὸ κορμί,
κι' ὅλα τ' ἀόρατα φανερωμένα
στῆς Ἐφόδου τὴν ὕστατην ὁρμή,

ἐκεῖ μονάχα, τὸν ὑπέρτατο αἶνο,
μὲ τοῦ Αἰσχύλου τὸν ἄκρατο σκοπὸ
«Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΚΩΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΡΩΕΙ ΤΟΝ ΞΕΝΟ»,
καθὼς θὰ ὁρμᾶτε, θἄξιζε νὰ πῶ!

Ἀλλ' ἂν ἡ λόγχη καὶ τὸ Πνέμα εἶν' ἕνα,
λογιάστε το, ἡ ψυχή μου πῶχει βγεῖ
νὰ Σᾶς προλάβει, πιὸ μπροστὰ ἀπὸ μένα,
κι' ἀκούοντας τὴν ὑπέρτατη κραυγή,

ἀκούοντας τὸν ἀκράτητο αὐτὸν αἶνο,
μὲ τοῦ Αἰσχύλου τὸν ἄσωτο σκοπὸ
«Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΣΚΩΘΗΚΕ ΚΑΙ ΤΡΩΕΙ ΤΟΝ ΞΕΝΟ»
πέστε, πῶς ἦρια αὐτοῦ, νὰ Σᾶς τὸν πῶ!

3.12.1940

Τὸ πανανδρώπινο ἐμβατήριο τῆς Ἑλλάδας

Ὄμπρός! Μὲ δρθή, μεσούρανη
τῆς Λευτεριᾶς τὴ δάδα,
ἀνοίγεις δρόμο Ἑλλάδα,
στὸν Ἄνθρωπον! Ὄμπρός!

Ὀρμᾶνε πρῶτοι οἱ Ἕλληνες,
κι' ὅλοι οἱ λαοὶ σιμά Σου
(μεγάλο τ' ὄνομά Σου)
βροντοφωνᾶν: «Ὄμπρός,

ὄμπρὸς νὰ γίνουμε ὁ τρανὸς
στρατὸς ποὺ θὰ νικήσει
σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση
τὸ μαῦρο φίδι, ὄμπρός,

ὄμπρός, κ' ἡ Ἑλλάδα σκώθηκε
καὶ διασκορπάει τὰ σκότη!
Ἀνάστα ἡ Ἀνθρωπότη
κι' ἀκλούθα την! Ὄμπρός!»

19.12.1940

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Η ΟΞΦΟΡΔΗ ΣΕ ΚΑΙΡΟ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τοῦ ROBERT LIDDELL

Οἱ Ἄγγλοι εἶναι λαὸς τῶν παραδόσεων καὶ οἱ ἰδιοτροπίες ξένων δὲν μποροῦν εὔκολα νὰ εἰσχωρήσουν στὸ ρυθμὸ τῆς ἐθνικῆς τους ζωῆς. Οἱ παραδόσεις κρατιοῦνται ἀκόμα καὶ σὲ καιρὸ πολέμου· κι' ὁ λόρδος Δήμαρχος, μ' ὅλους τοὺς βομβαρδισμοὺς τοῦ Λονδίνου, δίνει τὸ γεῦμα του στὶς 9 τοῦ Νοέμβρη.

Ἡ Ὀξφόρδη, ποὺ εἶναι ἡ κατοικία τῆς Ἀγγλικῆς παράδοσης καὶ τὸ ἱερὸ τέμενος τοῦ Ἀγγλικοῦ πολιτισμοῦ, μ' ὅλες τὶς ἀλλαγὲς ποὺ ἔφερε ὁ πόλεμος, ἔμεινε οὐσιαστικὰ ὅπως ἀκριβῶς ἤτανε.

Στὸ μεγάλο πόλεμο τοῦ 1914—1918 ἡ Ὀξφόρδη εἶχε ἀλλάξει πολὺ περισσότερο ἀπὸ σήμερα. Οἱ ἄνδρες τότε πήγαιναν στρατιῶτες πολὺ πιὸ νέοι καὶ οἱ φοιτητὲς ἤταν πολὺ λιγώτεροι. Τὸ χακὶ στοὺς δρόμους ἤταν τὸ κανονικὸ ροῦχο κι' ἕνας συγγραφέας περιγράφει τὴ φρίκη ποὺ αἰσθάνθηκε ὅταν ἄκουσε τοὺς στρατιῶτες νὰ γελοῦν στὸ πέρασμα ἑνὸς φοιτητῆ, ποὺ μὲ τὸ πατροπαράδοτο ράσο του πήγαινε σὲ μιὰ διάλεξη· φοβερὸς οἰωνὸς, ἀλήθεια, γιὰ μιὰ πόλη ἀφιερωμένη στὴ μάθηση. Λένε μάλιστα ὅτι, στὰ χρόνια ἐκεῖνα, ἕνας φοιτητὴς προσηλωμένος στὴν παράδοση ποὺ χαρακτηρίζει τὴν Ὀξφόρδη, αὐτὸς μόνος, ἤταν ὁ γραμματέας καὶ τὸ μοναδικὸ μέλος διαφόρων Πανεπιστημιακῶν Συλλόγων, ποὺ μέσα στὰ ἄδεια ἐκεῖνα χρόνια μπόρεσαν ἔτσι νὰ διατηρηθοῦν ζωντανοὶ στὸ πρόσωπό του μόνο.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

Κεφαλὴ τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπὸ τὴ μετόπη τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς στὴν Ὀλυμπία.

Σέλλεη

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ "ΕΛΛΑΔΑΣ,,

Τοῦ ΤΕΡΕΝΤΙΟΥ ΣΠΕΝΣΕΡ

Ὁ Σέλλεη γεννήθηκε στὰ 1792 καὶ καταγόταν ἀπὸ παλιὰ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια. Ὁ πατέρας του ἤταν βαρώνος καὶ πολιτευτὴς — ἀλλὰ ἤταν μιὰ μετριότητα σὲ ὅλα. Δὲν μποροῦμε νὰ φανταστοῦμε πιὸ ἀκατάλληλες συνθῆκες καὶ οἰκογενειακὲς παραδόσεις γιὰ τὸν ποιητὴ μὲ τὴ μεγάλη φαντασία καὶ τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα.

Στὸ Ἕτον, τὸ διάσημο σχολεῖο τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, ἤταν γνωστὸς σὰν «ὁ τρελλο-Σέλλεη». Εἶχε ἀναδειχτεῖ σὰν μυθιστοριογράφος καὶ ποιητὴς προτοῦ ἀκόμη βγεῖ ἀπ' τὸ σχολεῖο. Ἀλλὰ τὸ μεγάλο του πάθος ἤταν γιὰ τὴ χημεία. Ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος τῆς σημερινῆς Ἀγγλίας, ὁ Α. Σ. Οὐάιτχεντ, εἶπε ὅτι ἂν ὁ Σέλλεη ζοῦσε στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα θὰ ἤταν μεγαλοφυὴς χημικός. Ἡ πιὸ λεπτὴ καὶ ἐμπνευσμένη ποίησή του εἶναι γεμάτη εἰκόνες παρμένες ἀπ' τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες, πρᾶγμα ποὺ μπορεῖ νὰ συμβεῖ, ὅπως μᾶς λένε οἱ βιογραφίες τῶν μεγάλων ἐπιστημόνων, μόνο σὲ πνεύματα ποὺ καταλαβαίνουν καλὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα.

Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον του αὐτὸ τὸν ὁδήγησε στὴ φιλοσοφία, καὶ πρωτίστως στὸν ὀρθολογισμὸ τοῦ δέκατου ὄγδοου αἰῶνα. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι ἂν καὶ ὁ Σέλλεη φαίνεται ρωμαντικὸς ποιητής, ἡ ἔμπνευσή του προέρχεται ἀπὸ τὴν ὀρθολογιστικὴ ἑρμηνεία τῆς ζωῆς κι ὄχι ἀπὸ τὴ ρωμαντικὴ φιλοσοφία, ποὺ ἄρχισε νὰ ἐπικρατεῖ στὴν ἐποχή του. Ὁ κόσμος ποὺ ζητοῦσε ἡ ψυχὴ τοῦ Σέλλεη ἤταν ὁ κόσμος τοῦ μαθηματικοῦ Κοντορσὲ καὶ τοῦ ὠφελιμιστῆ Γκόντουϊν. Ἡ στάση τοῦ Σέλλεη ἀπέναντι στὴ ζωὴ ἤταν ἐντελῶς ἀντίθετη πρὸς τὸν ρωμαντισμὸ καὶ τὴν ἀχαλίνωτη αἰσθηματολογία ἤταν θεμέλιος τῆς λογικῆς. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κάποτε φαινότανε παράλογος, γιατὶ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς τέλειος ὀρθολογιστὴς εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἐκκεντρικότητα στὸν κόσμο.

Ἡ στάση του μπροστὰ στὸν πολιτισμὸ ἔμοιαζε μὲ τὴ στάση ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ. Μᾶς θυμίζει τὸ σατιρικὸ διήγημα τοῦ Βολταίρου «L' Ingenu», στὸ ὁποῖο ἕνας «εὐγενὴς ἄγριος» ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν σύγχρονο πολιτισμὸ καὶ μένει ἐμβρόντητος μὲ τὶς ἀπαντήσεις ποὺ δίνουν στὶς λογικώτατες ἐρωτήσεις του. Μᾶς θυμίζει, ἐπίσης, καὶ τὴν φαντασιογραφία τοῦ Χ. Γ. Οὐέλς «Ἡ Παράξενη Ἐπίσκεψη», στὴν ὁποία ἕνας ἁπλοϊκὸς ἐπαρχιώτης κληρικὸς πληγώνει κατὰ λάθος στὸ κυνήγι ἕναν ἄγγελο ποὺ ἐξέλαβε γιὰ πουλί. Ὁ ἄγγελος τοῦ κάνει διάφορες ἀφελεῖς ἐρωτήσεις γιὰ τὴν κατάσταση τῆς θρησκείας πάνω στὴ Γῆ καὶ βάζει τὸν καημένο τὸν κληρικὸ σὲ μεγάλη ἀμηχανία.

Ὁ Σέλλεη πίστευε ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φυλὴ μποροῦσε νὰ γίνει τέλεια. Σὰν τὸν ἄγριο τοῦ Βολταίρου καὶ τὸν ἄγγελο τοῦ Οὐέλς, δὲν παραδεχότανε ὅτι τὸ κακὸ κι οἱ ἀτέλειες εἶναι φυσικές. Δὲν εἶχε τὴ φαντασία τοῦ Σαίξπηρ ἢ τοῦ Ντίκενς. Νόμιζε ὅτι τὸ μόνο ποὺ εἶχε νὰ κάνει ἤταν νὰ ἐξηγήσει τὴ γνώμη του στὸ λαὸ καὶ ὁ λαὸς θὰ τὴν παραδεχόταν γιὰ ὀρθή. Δὲν καταλάβαινε ὅτι ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἀλήθεια γιὰ τὸν ἕναν, μπορεῖ νὰ εἶναι φαρμάκι γιὰ τὸν ἄλλον. Ὅταν ἤταν στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὀξφόρδης, δεκαεννιὰ χρονῶν, ἔφτασε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ τελείως λογικὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι ἄθεος. Κι ἔτσι ἔγραψε μιὰ φυλλάδα ποὺ ἐπιγράφεται: «Ἡ Ἀνάγκη τῆς Ἀθεΐας» καὶ τὴ μοίρασε σὲ ἐπισκόπους, κληρικούς, καθηγητὲς καὶ στοὺς πρυτάνεις τῶν κολλεγίων τῆς Ὀξφόρδης. Τὸ ἀποτέλεσμα ἤταν φυσικώτατο, ἀλλὰ ὁ Σέλλεη ἐξεπλάγη. Ἐκλήθηκε στὸ πειθαρχικὸ συμβούλιο καὶ ἀποβλήθηκε ὁριστικά.

Μποροῦμε νὰ γελάσουμε μὲ τὸ πάθημα τοῦ Σέλλεη. Ὅταν, παραδείγματος χάρη, διαβάζουμε τὸ εὐχάριστο ρομάντσο τοῦ Ἀντρὲ Μωρουὰ: «Ὁ Ἄριελ ἢ ἡ Ζωὴ τοῦ Σέλλεη», εἶναι εὔκολο νὰ ξεχάσουμε ὅτι ὁ Σέλλεη ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους Ἄγγλους ποιητές, ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους ἀνθρωπιστὲς τῆς ἐποχῆς του, πάντα πρόθυμος νὰ θυσιαστεῖ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Λόρδος Βύρων μᾶς δίνει τὴν πληρέστερη εἰκόνα τῆς ἀνώτερης ψυ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

Τό ξένο διήγημα

Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΝΤΖ

Τοῦ ΡΟΥΝΤΥΑΡ ΚΙΠΛΙΝΓΚ

Μετάφρ. ἀπό τ' Ἀγγλικά τῆς ΕΛΠΙΔΑΣ ΘΡ. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

Ὁ κόσμος ἔθαλε τό βαρύ ζυγό του πάνω στούς γέρους, μέ τ' ἄσπρα γένια, πού γερεύουνε κι εὐχαριστήσουν τό Βασιλιά. Τό Ἔλεος τοῦ Κυρίου εἶναι πάνω στούς νέους. Ἡ σοφία τοῦ Κυρίου εἶναι μέσα στό στόμα τῶν παιδιῶν, πού δέν φοβοῦνται τίποτε.

Παραβολή τοῦ Σαγιοῦ Μπαγκάτ.

Λοιπόν, πρέπει νά ξέρετε πώς ἡ μ. ἔρα τοῦ Τόντζ εἶταν μιά ἐξαιρετικ ἀ χαριτωμένη γυναῖκα καί πως ὁ Σίμλα ὅλος ὁ κόσμος γνώριζε τ. Τόντζ.

Ἕνα σωρό ἄνθρωποι τόν εἶχαν ν., κατά καιρούς, ἀπό τό θάνα.

Εἶταν ἕνας παίδαρος πού διάβ. ζε ἐξέρευγε τῆς ντανάτας του, κι' ἔ. θ. ε κάθε μέρα τή ζωή του σέ κύβ. ζου, γυρεύοντας νά δεῖ τί θά συ. μ. βαινε ἀν παραδείγματος χάρη τρα. βοῦσε τήν οὐρά τοῦ μουλαριοῦ.

Εἶταν ἕνα μικρό ἀγρίμι, πού δέ σ. ε. ἐ. ε τίποτε, ἀπάνω κάτω ἑξῆ χρονῶν, καί ἀσφαλῶς τό μόνο μορφ πού τάραξε ποτέ τήν ἱερή εἰρήνη τοῦ διοικητικοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου.

Νά πῶς ἔγινε τό πράμα:

Ὁ Τόντ κυνηγοῦσε τό ἀγαπημένο του κατσικάκι πού εἶχε λυθεῖ καί ἔξαφνα κατά τό θοῦδ. στό δρόμο τοῦ Μπουαλογκούγκ.. Στό τέλος τό ζῶο γύθηκε στόν κῆπο τοῦ Ἀντ. βασιλέα.

Τό Συμβούλιο συνεδρίαζε κι' ὅπως ἔκανε ξέστη, τά παράθυρα εἶταν ἀνοιχτά.

Ὁ κόκκινος λογχοφόρος πού φρουροῦσε στήν πόρτα, εἶπε τοῦ Τόντζ νά φύγει, μιά ὁ Τόντζ γνώριζε προσωπικά τόν κόκκινο λογχοφόρο καί τά περισσότερα μέλη τοῦ Συμβουλίου.

Κι' ἔξω ἀπ' αὐτό, κρατοῦσε γερά τό κατσικάκι ἀπό τόν κολιέ, καί τό κατσικάκι τόν ἔσερνε μέσα στά λουλούδια.

—Καλημερίσετε ἀπό μέρους μου τόν Σάχιμπ μεγάλο σύμβουλο, καί πῆτε του νἄρθει νά μέ βοηθήσει γιά νά φέρω πίσω τόν Μ ὁ τ ἡ, εἶπε ὁ Τόντζ λαχανιασμένος στόν λογχοφόρο.

Τό Συμβούλιο ἄκουσε τό θόρυβο ἀπό τ' ἀνοιχτά παράθυρα καί σέ λίγο ἀκολούθησε τό παράξενο θέαμα, ὅπου ἔθλεπες ἕναν νομικό σύμβουλο, ἕναν ὑποδιοικητή, ὀδηγημένους ἀπό ἕνα συντεγματάρχη κι ἕναν ἀντιβασιλέα νά τρέχουν ἕνα πολύ θοδμικο, μελαχρινό κι ἀχτένιστο ἀγοράκι μέ μπλοῦ μαρνέικα, νά τό βοηθοῦνε νά συγκρατήσει τό νευρικό κι ἀνοικονόμητο κατσικάκι του.

Συνόδεψαν τόν Τόντζ ὥς τή δημοσιά· γύρισε σπίτι του θριαμβευτικά κι ἀνάγγειλε στή μάνα του πως ὅλ ο: οἱ σάχιμπ σύμβουλοι τόν βοήθησαν νά ξανιπιάσει τόν Μ ὁ τ ἡ.

Πάνω σ' αὐτό, ἡ μητέρα του τόν κατσάδιασε πού πῆγε καί τάραξε τή διοίκηση τῆς Αὐτοκρατορίας, μά τήν ἑπομένη ὁ Τόντζ συνάντησε τό νομικό σύμβουλο καί τοῦ εἶπε ἐμπιστευτικά πώς ἄν τοῦ τύχαινε ποτές νά χάσει κι αὐτός καμμιά κατσίκα, δέν εἶχε παρά νά τόν φωνάξει, κι αὐτός θά τόν βοηθοῦσε μ' ὅλη του τή δύναμη:

—Σ' εὐχαριστῶ πολύ, Τόντζ, ἀπάντησε ὁ νομικός σύμβουλος.

Τόν Τόντζ τόν εἶχαν σά θεό τοῦ κόπου ὀγδόντα χαμόλησες καί καμμιά σαραντάριά Σάτζ. Τούς χαιρετοῦσε ὅλους μ' ἕνα γκαρδιακό: «Χαῖρε, ἀδελφέ!».

Δέν τοῦ εἶχε ποτέ περάσει ἀπό τό νοῦ πώς μποροῦσε κανείς νά παρακούσει τίς διαταγές του κι ἔπαιζε τό ρόλο τοῦ εἰρηνοποιοῦ ἀνάμεσα στούς ὑπηρέτες καί στήν ὀργή τῆς μάνας του.

Ὁ Τόντζ πού ὅλοι τόν λάτρευαν, ἀπό τήν πλοστρα ὥς τό φύλακας τῶν σκυλιῶν, εἶταν ὁ ἐργατικός μοχλός τοῦ σπιτιοῦ. Ἀκόμη κι ὁ Φούτεχ—Χάν, ὁ ἀπρίσιος ἀλλήης τοῦ Μουσσορί, ἀπόφευγε νά δυσαρεστήσει τόν Τόντζ, μή καί τόν στραβοκοιτάξουν μετά ὁ ὄμοιοι του.

Ἔτσι, ὁ Τόντζ εἶχε μεγάλη ὀπόληψη στόν τόπο ἀπό τό Μπουαλογκούγκ, ὥς τό Σότα Σίμλα καί διοικοῦσε δίκαια ὅσο τοῦ ἐπέτρεπαν τά φῶτα του.

Φυσικά, μιλοῦσε κι ἕνα ἰιδεοστανικό, μά εἶχε νάθει κι ἕνα σωρό παράλληλα καί περίεργα ἰδιώματα καί συζητοῦσε σοβαρά μέ τούς μαγαζάτορες καί μέ τούς κουλῆδες τοῦ νόρχουνταν στό παζάρι, ἔπαιζε μέ τή μαϊμοῦ τοῦ Ντίτα Μοῦλ, καί ἄκουε, ὅπως ἕνα παιδί μπορεῖ ν' ἀκούει, τίς διάφορες κουβέντες γύρω ἀπ' τόν καινούργιο αὐτόν θεό τῶν Λ ά τ σ Σ ά χ ι μ ἡ.

Μιά μέρα, ἡ μητέρα τοῦ Τόντζ ἔδινε ἕνα μεγάλο γεῦμα, κι ὁ νομικός σύμβουλος εἶταν μέσα στούς καλεσμένους.

Τόν Τόντζ τόν εἶχαν θάλει στά κρεββάτι, μά ἔμεινε ξυπνός ὅς πού ἄκουσε τούς ἄντρες νά γελοῦν πίνοντες τόν κοφέ.

Τότε, ξεγλύστρησε μ' τά γυχτικά καί τήν κόκκινη φανελλένια ρόμπα του κ. ἤρθε νά χωθεῖ δίπλα στόν πατέρα του, ξέροντας πώς δέ θά τόν ἔδιωχναν.

—Βλέπετε τί δυστυχία νἄχει καλεῖς οἰκογένεια, εἶπε ὁ πατέρας τοῦ Τόντζ, καί τοῦδωσε τρία θερύκινα καί νερό μέσα σ' ἕνα ποτήρι ὅπου ἔμενε λίγο μπορντό.

Ὁ Τόντζ πιπίλιζε σιγά, πολύ σιγά τά θερύκινα, γιατί ἤξερε πώς θάπρεπε νά φύγει ὅταν θά τά τέλειωνε καί δσκίμαζε τό νερομέλο κρασί σάν ἀλληθινός τζέντλεμαν, παρακολοῦθοντας μαζί καί τήν κοῦβέντα.

Σέ λίγο ὁ νομικός σύμβουλος, συζητῶντας ὑπηρεσιακά ζητήματα μ' ἕναν διευθυντή τοῦ γραφείου του, μίλησε γιά τό νομοσχέδιο καί τό ἀνάφερε μέ τόν ἐπίσημο του τίτλο: «Προποποιημένος κανονισμός Ρυτοὐαρου, νιά τίς χῶρες γύρω στά ρυζοβούνια».

Ὁ Τόντζ ἄρπαξε τή μόνη ντόπια λέξη καί φουσκώνοντας τή φωνή του, εἶπε:

—Ἀ!, τό ξέρω κι ἐγώ αὐτό! Δέ μοῦ λέτε, σύμβουλε Σάχιμπ, τό μ ο υ ρ α μ ο υ τ ό ρ α τ ε;

—Τί; Τί; ἔκανε ὁ νομικός σύμβουλος.

—Μουραμουτόρατε..., θέλω νά πῶ τό σιδέρατο, τό διορθώσατε, γιά νά εὐχαριστηθεῖ ὁ Ντίτα Μοῦλ;

Ὁ νομικός σύμβουλος σηκώθηκε ἀπ' τή θέση του, ἤρθε, κάθησε δίπλα στόν Τόντζ καί τοῦ εἶπε:

—Δέ μοῦ λές ἐσύ, πιτοιρίκο, τί ξέρεις γιά τό Ρυδτουαρυ;

—Δέν εἶμαι πιτοιρίκος, εἶμαι ὁ Τόντζ καί τά ξέρω ὅλ' αὐτά. Ὁ Ντίτα Μοῦλ, ὁ Σόγκα Λάλλ, ὁ Ἀμίρ Πάθ καί... ἕνα σωρό ἄλλοι φίλοι μου, μοῦ λένε γι αὐτό, ὅταν μιλῶ μαζί τους στό παζάρι.

—Ἀλλήθεια; Καί τί σοῦ λένε, Τόντζ;

Ὁ Τόντζ ἔνιωσε τά πόδια του κάτω ἀπό τήν κόκκινη φανελλένια ρόμπα του καί εἶπε:

—Πρέπει νά τό θυμηθῶ.

Ὁ νομικός σύμβουλος περίμενε ὑπομονητικά. Τέλος, ὁ Τόντζ εἶπε μέ ἀπεριόριστον οἶκτο.

—Δέν μιλᾶτε τή γλῶσσα μου, δέν εἶν' ἔτσι, σύμβουλε Σάχιμπ;

—Ὄχι, λυποῦμαι πολύ, μά δέν τή μιλάω, εἶπε ὁ νομικός σύμβουλος.

—Πολύ καλά, ἀπάντησε ὁ Τόντζ, τότε, πρέπει νά τά σκεφτῶ ἐγγλέζικα.

Στάθηκε ἕνα λεπτό, γιά νά θάλει σέ τάξη τίς ἰδέες του κι ἄρχισε νά μιλάει σιγά-σιγά μεταφράζοντας μέσα στό νοῦ του ἀπό τήν τρεχούμενη γλῶσσα στά ἐγγλέζικα, ὅπως τό συνηθίζουν πολλά ἐγγλεζάκια γεννημένα στίς Ἰνδίες.

Καθώς τό φαντάζεστε, ὁ σύμβουλος τόν βοήθησε θαυμάζοντας του ἐρωτήσεις, ὅταν τάχανε, γιατί ὁ Τόντζ δέν εἶταν σέ θέση ν' ἀποστηθίσει τό ἀκόλουθο μάθημα εὐγλωττίας.

—Ὁ Ντίτα Μοῦλ λέει: «Αὐτό τό πράμα εἶναι κουδέντα μωρού, καί τό θάλανε μπρός ἠλίθιοι». Μά ἐγώ δέ νομίζω πώς εἶπτε ἠλίθιος, ποδστεσε ἀμέσως ὁ Τόντζ, γιατί ἄν εἶσασταν ἠλίθιος, δέ θά πιάνατε τό νόημά μου. Νά δμως τί λέει ὁ Ντίτα Μοῦλ: «Ἀφοῦ δέν εἶμαι κοντός, γιατί ὁ Σιρκάρ (2) ἀποφασίζει πώς εἶμαι τάχα παιδί; Μπορῶ πολύ καλά νά καταλάβω ἄν ἡ γῆς ἀζίζει, ἄν ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι καλός. Ἄν εἶμαι κοντός καί γελαστό, πάνω μου θά πέσει τό λάθος. Παίρνω τή γῆ μου γιά πέντε χρόνια· ἔγω θάλει χρήματα κατά μέρος γι αὐτή τή δουλειά· παίρνω καί μιά γυναῖκα καί κάνω ἕνα ἀγοράκι». Ὁ Ντίτα Μοῦλ δέν ἔχει παρά μιά κόρη, μά λέει πώς σέ λίγο θάχει σίγουρα ἕνα γιό. Καί λέει: «Ὅταν τελειώσουν τά πέντε χρόνια, σύμφωνα μ' αὐτόν τόν καινούργιο νόμο, πρέπει νά φύγω. Ἄν δέ φύγω, πρέπει νά πληρώσω γιά καινούργιες θοῦλες καί χαρτόσημα πάνω στά χαρτιά. Κι ὅλα αὐτά μποροῦν νά τύχουν τήν ἐποχή τοῦ θερισμοῦ. Νά πᾶς μιά φορά στά δικαστήρια, εἶναι φόβημο πράμα, μά νά πᾶς μιά δεύτερη φορά, εἶναι τρέλλα». Αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα σωστό, ἐξήγησε σοβαρά ὁ Τόντζ, ὅλο· οἱ φίλοι μου ἔτσι τό λένε. Καί λέει ὁ Ντίτα Μοῦλ: «Θά πρέπει πάντα νά πληρώνω καινούργιους φόρους καί νά δίνω χρήματα στούς συμβολαιογράφους, στούς ὑπαλλήλους, στά δικαστήρια κάδε πέντε χρόνια, γιατί ἄλλοιώς ὁ ἰδιοκτήης θά μ' ἀναγκάσει νά φύγω! Γιατί νά φύγω; Εἶμαι κουτός; "Αν εἶμαι κουτός κι ὅοτερα ἀπό σοφαρά χρόνια δέν ξέρω νά γνωρίσω τήν καλή γῆ, ὅταν τή θλέπω, ἄς πεθάνω! Μά ἄν τό καινούργιο μ π ο υ τ ο μ π ο ό σ τ (3) ἔγραφε γιά δεκαπέντε χρόνια, τότε μάλιστα, θάταν καλό καί δίκαιο. Στ' ἀναμεταξύ, τ' ἀγοράκι μου ἔγινε ἄντρας, ἔγιναν ἔνας τελειωμένος ἄνθρωπος, τό παιδί παίρνει τή γῆ ἤ μιά ἄλλη γῆ, πλερώνοντας μιά μόνο φορά χαρτόσημα καί θοῦλες. Γενιάει ἕνα ἀγοράκι πού κι αὐτό θάχει γίνει ἄντρας, ὅταν τελειώσοῦν τά δεκαπέντε χρόνια. Τί τά θέμε τά χαρτόσημα κάθε πέντε χρόνια; Σκοτοῦρες καί πάλι σκοτοῦρες. Ἐμεῖς πού πάνουμε αὐτά τά χτήματα, δέν εἶμαστε πιά παληκαράκια, μά γέροι ἀνθρῶποι· δέν εἶμαστε ἑλτές (4), μά ἔμποροι μέ λίγα λεφτοῦδακια καί γιά δεκαπέντε χρόνια θέλουμε νάχουμε τό κεφάλι μας ἥσυχο. Καί δέν εἶμαστε μωρά παιδιά γιά νά μᾶς μεταχειρίζεται ἔτσι ὁ Σιρκάρ».

Ὁ Τόντζ ἔκοψε τήν κουβέντα του. "Ὅλοι οἱ καλεσμένοι τόν ἄκουαν.

Τότε, ὁ σύμβουλος τόν ρώτησε:

—Αὐτό εἶναι ὅλο;

—Αὐτό εἶναι ὅλο, πού θυμόμαι, ἀπάντησε ὁ Τόντζ, μά θάπρεπε νά πῶ τά μεγάλη μαϊμοῦ τοῦ Ντίτα Μοῦλ. Μοιάζει σά σύμβουλος Σάχιμπ.

—Τόντζ, εἶπε ὁ πατέρας· πήγαινε νά κοιμηθεῖς.

Ὁ Τόντζ μάζεψε τήν οὐρά τῆς νυχτικιᾶς του κι ἔφυγε.

Ὁ νομικός σύμβουλος, χτύπησε ξαφνικά τό τραπέζι μέ τό χέρι του.

—Μέ τό Δία, ἔκανε, βρίσκω πώς τό παιδί ἔχει δίκιο. Τό θραχυπρόθεσμο συμβόλαιο, αὐτό εἶναι τό λάθος.

Χαιρέτησε κι ἔφυγε νωρίς-νωρίς τέμπι.

(1) Μεγάλος σταθμός τοῦ Λονδίνου.

(2) Σιρκάρ = ὁ Ἀρχηγός, ἡ Ἀνωτάτη ἐξουσία.

(3) μπουντομπούστ = κανονισμός.

(4) Ἑλτές = ἀτροπιακή φωλιά τοῦ Νοτιου

Σιμωνίδη

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

Πρόμαχοι Ἑλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι στ' Μαραθώνιο κάμπο
τῶν χρυσοστόλιστων Περσῶν τσακίσαν τά φουσάτα

ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ

Κάποτες μέ τρακόσια ἐδῶ μιλιούνια τάθαλαν
χιλιάδες τέσσερες ἀπό τήν Πελοπόννησο.

☘

Φέρε, διαβάτη, μήνυμα στοὺς Λακεδαιμονίους
πὼς σκοτωθήκαμαν ἐδῶ, πιστοί στό πρόσταγμά τους.

ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Μὲ κλέος αἰώνιο τή γλυκειά τυλίγοντας πατρίδα,
χαθῆκαν στή σκοτοδερφή νεφέλη τοῦ θανάτου.
Μά καί νεκροί δὲν πέθαναν, γιατί ἀπ' τό δῶμα τοῦ "Ἅδη
τοὺς ἀνεβάζει ἡ ἀρετή στόν κόσμο δοξασμένους.

☘

"Αν εἶν' ὁ θάνατος ὁ ἀντρείος τῆς ἀρετῆς μεράδι
τρανό, σ' ἐμᾶς τό χάρισεν ἀπ' ὅλους τούτο ἡ τύχη·
τή λευτεριά νά σώσουμε ποθώντας τῆς Ἑλλάδας,
κερδίσαμε τό ἀθάνατο στεφάνι σκοτωμένοι.

☘

Ἀπ' τήν ἀντρεία τους αὐτουνῶν, δὲ γέμισε ὁ ἀέρας
κοπινό ἀπό τήν ἀπλόχωρη Τεγέα λαμπαδιασμένη.
αὐτοί ἤθελαν ἐλευθερη ν' ἀφήσουν τῶν παιδιῶν τους
τήν πόλη κι ἄς σκοτώνουνταν οἱ ἴδιοι μπροστά στή μάχη.

ΜΑΖΙ ΜΑΣ Κἴ' Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

λασσόλυκοι. Μᾶς κοιτάζαν σάν παιδιά τους. Μᾶς παρηγοροῦσαν, αὐτοί πού εἶχαν τραθηεῖ ὅσα κανένας ἄλλος. Γέροι καί νέοι, μιλλιουνέρηδες καί φτωχαδάκια, ὅλοι τους σεμνοί καί κοπέλλες σάν οἱ ἱερὲς νησιώτισές μας κοπέλλες, μᾶς μιλοῦσατε γιά τήν Ἑλλάδα καί μάς δίνανε θάρρος: «Ἄμα ἡ Ἑλλάδα εἶν' καλά, μὴ σὲ μέλει!».

Μιά ἄπλη φράση πού ἀπ' αἴσνες δένει τά μοιραῖα τῶν πέντε ἠπείρων.

Καί φτάσαμε στὴν Ἑλληνική θάλασσα. Ξημέρωνε, τά κύματα φουσκώναν, ὁ οὐρανὸς πεντακάθαρος. Ἀνέβηκα στό κατάστρωμα κ' εἴτανε σά γιορτή, εἶχανε ξυπνήσει πρίν ἀπό μένα. Αὐτοί πού ἀπό γενεές εἶχανε φάει τά ταξίδια, κάνανε τώρα σάν πρωτοτάξιδοι καί ξαφνιαζόταν, καί ξιπαζόταν, καί καμαρώνανε, καί ρωτούσανε, καί ξηγούσανε κάθε κορφή καί κάθε μῶλο. Τά χλωμά ἀντρίκια πρόσωπά τους τ' ἀγρίωνε σάν πείνα ἤ σιμωτική μυρουδιά τῆς πατρίδας.

"Ενας ἀπό τούς καπετανέους πού εἶχε κάνει εἰκοσιδύο μέρες τοῦδιμαπέμενο στὸ σωσίδιο, καί πού εἶταν ἐργένης καί δέ μιλοῦσε ποτές του, ἀνατινάχτηκε ξαφνικά καί μπέ τό τσιγάρο στό στομα, ἀρχισε νά λέει, κι δλοένα ἔκανε μπρὸς τά δυό του χέρια κι ἔδειχνε τήν Ἑλλάδα:

Δηλαδή, μᾶς τοὺς πέρασε ἀπό τόν κερατένιο νοῦ τους πώς θά μπορέσουνε νάρθοῦνε δωπέρα! Μωρέ, "Ἐξω φρενῶ κοπαμάρα! Μωρέ, μαυροπουκαμισά, μᾶς εἴδες, μᾶς μίλησες; Μωρέ, αὐτά τά βουνά παίρνουνται; Μωρέ, αὐτή ἡ θάλασσα... πού τέτοια θάλασσα δέν ἔχει ἄλλη ὁ κόσμος, καί σοῦ τό λέω ἐγώ πού εἶδα καί ἔαίρω... Μωρέ, ὄχι μόνο ἐμεῖς, ὄχι μόνο τά παιδιά, κ' οἱ κόρες μας, καί τά ἐγγόνια μας, μωρέ κ' οἱ γιαγιάτ' ἀπάτι τῆς πανανθρώπινης ἀξιωσύνης. Τά λόγια τους τά σιγανά ἀντηχοῦσαν σάν τά πιό μεγάλα λόγια πού ἀκούσα ἀπό τούς μεγαλείτερους ἀνθρώπους τοῦ κτοναιά.

«Ἄμα ἡ Ἑλλάδα εἶν' καλά, μὴ σὲ μέλει!»

Μιά ἄπλη φράση πού ἀπ' αἴσνες δένει τά μοιραῖα τῶν πέντε ἠπείρων.

Καί φτάσαμε στὴν Ἑλληνική θάλασσα. Ξημέρωνε, τά κύματα φουσκώναν, ὁ οὐρανὸς πεντακάθαρος. Ἀνέβηκα στό κατάστρωμα κ' εἴτανε σά γιορτή, εἶχανε ξυπνήσει πρίν ἀπό μένα. Αὐτοί πού ἀπό γενεές εἶχανε φάει τά ταξίδια, κάνανε τώρα σάν πρωτοτάξιδοι καί ξαφνιαζόταν, καί ξιπαζόταν, καί καμαρώνανε, καί ρωτούσανε, καί ξηγούσανε κάθε κορφή καί κάθε μῶλο. Τά χλωμά ἀντρίκια πρόσωπά τους τ' ἀγρίωνε σάν πείνα ἤ σιμωτική μυρουδιά τῆς πατρίδας.

"Ενας ἀπό τούς καπετανέους πού εἶχε κάνει εἰκοσιδύο μέρες τοῦδιμαπέμενο στὸ σωσίδιο, καί πού εἶταν ἐργένης καί δέ μιλοῦσε ποτές του, ἀνατινάχτηκε ξαφνικά καί μπέ τό τσιγάρο στό στομα, ἀρχισε νά λέει, κι δλοένα ἔκανε μπρὸς τά δυό του χέρια κι ἔδειχνε τήν Ἑλλάδα:

Δηλαδή, μᾶς τοὺς πέρασε ἀπό τόν κερατένιο νοῦ τους πώς θά μπορέσουνε νάρθοῦνε δωπέρα! Μωρέ, "Ἐξω φρενῶ κοπαμάρα! Μωρέ, μαυροπουκαμισά, μᾶς εἴδες, μᾶς μίλησες; Μωρέ, αὐτά τά βουνά παίρνουνται; Μωρέ, αὐτή ἡ θάλασσα... πού τέτοια θάλασσα δέν ἔχει ἄλλη ὁ κόσμος, καί σοῦ τό λέω ἐγώ πού εἶδα καί ἔαίρω... Μωρέ, ὄχι μόνο ἐμεῖς, ὄχι μόνο τά παιδιά, κ' οἱ κόρες μας, καί τά ἐγγόνια μας, μωρέ κ' οἱ γιαγιάτ' ἀπάτι τῆς πανανθρώπινης ἀξιωσύνης. Τά λόγια τους τά σιγανά ἀντηχοῦσαν σάν τά πιό μεγάλα λόγια πού ἀκούσα ἀπό τούς μεγαλείτερους ἀνθρώπους τοῦ κτοναιά.

«Ἄμα ἡ Ἑλλάδα εἶν' καλά, μὴ σὲ μέλει!»

Μιά ἄπλη φράση πού ἀπ' αἴσνες δένει τά μοιραῖα τῶν πέντε ἠπείρων.

Καί φτάσαμε στὴν Ἑλληνική θάλασσα. Ξημέρωνε, τά κύματα φουσκώναν, ὁ οὐρανὸς πεντακάθαρος. Ἀνέβηκα στό κατάστρωμα κ' εἴτανε σά γιορτή, εἶχανε ξυπνήσει πρίν ἀπό μένα. Αὐτοί πού ἀπό γενεές εἶχανε φάει τά ταξίδια, κάνανε τώρα σάν πρωτοτάξιδοι καί ξαφνιαζόταν, καί ξιπαζόταν, καί καμαρώνανε, καί ρωτούσανε, καί ξηγούσανε κάθε κορφή καί κάθε μῶλο. Τά χλωμά ἀντρίκια πρόσωπά τους τ' ἀγρίωνε σάν πείνα ἤ σιμωτική μυρουδιά τῆς πατρίδας.

"Ενας ἀπό τούς καπετανέους πού εἶχε κάνει εἰκοσιδύο μέρες τοῦδιμαπέμενο στὸ σωσίδιο, καί πού εἶταν ἐργένης καί δέ μιλοῦσε ποτές του, ἀνατινάχτηκε ξαφνικά καί μπέ τό τσιγάρο στό στομα, ἀρχισε νά λέει, κι δλοένα ἔκανε μπρὸς τά δυό του χέρια κι ἔδειχνε τήν Ἑλλάδα:

Δηλαδή, μᾶς τοὺς πέρασε ἀπό τόν κερατένιο νοῦ τους πώς θά μπορέσουνε νάρθοῦνε δωπέρα! Μωρέ, "Ἐξω φρενῶ κοπαμάρα! Μωρέ, μαυροπουκαμισά, μᾶς εἴδες, μᾶς μίλησες; Μωρέ, αὐτά τά βουνά παίρνουνται; Μωρέ, αὐτή ἡ θάλασσα... πού τέτοια θάλασσα δέν ἔχει ἄλλη ὁ κόσμος, καί σοῦ τό λέω ἐγώ πού εἶδα καί ἔαίρω... Μωρέ, ὄχι μόνο ἐμεῖς, ὄχι μόνο τά παιδιά, κ' οἱ κόρες μας, καί τά ἐγγόνια μας, μωρέ κ' οἱ γιαγιάτ' ἀπάτι τῆς πανανθρώπινης ἀξιωσύνης.

Τά λόγια τους τά σιγανά ἀντηχοῦσαν σάν τά πιό μεγάλα λόγια πού ἀκούσα ἀπό τούς μεγαλείτερους ἀνθρώπους τοῦ κτοναιά.

«Ἄμα ἡ Ἑλλάδα εἶν' καλά, μὴ σὲ μέλει!»

Μιά ἄπλη φράση πού ἀπ' αἴσνες δένει τά μοιραῖα τῶν πέντε ἠπείρων.

Καί φτάσαμε στὴν Ἑλληνική θάλασσα. Ξημέρωνε, τά κύματα φουσκώναν, ὁ οὐρανὸς πεντακάθαρος. Ἀνέβηκα στό κατάστρωμα κ' εἴτανε σά γιορτή, εἶχανε ξυπνήσει πρίν ἀπό μένα. Αὐτοί πού ἀπό γενεές εἶχανε φάει τά ταξίδια, κάνανε τώρα σάν πρωτοτάξιδοι καί ξαφνιαζόταν, καί ξιπαζόταν, καί καμαρώνανε, καί ρωτούσανε, καί ξηγούσανε κάθε κορφή καί κάθε μῶλο. Τά χλωμά ἀντρίκια πρόσωπά τους τ' ἀγρίωνε σάν πείνα ἤ σιμωτική μυρουδιά τῆς πατρίδας.

"Ενας ἀπό τούς καπετανέους πού εἶχε κάνει εἰκοσιδύο μέρες τοῦδιμαπέμενο στὸ σωσίδιο, καί πού εἶταν ἐργένης καί δέ μιλοῦσε ποτές του, ἀνατινάχτηκε ξαφνικά καί μπέ τό τσιγάρο στό στομα, ἀρχισε νά λέει, κι δλοένα ἔκανε μπρὸς τά δυό του χέρια κι ἔδειχνε τήν Ἑλλάδα:

Δηλαδή, μᾶς τοὺς πέρασε ἀπό τόν κερατένιο νοῦ τους πώς θά μπορέσουνε νάρθοῦνε δωπέρα! Μωρέ, "Ἐξω φρενῶ κοπαμάρα! Μωρέ, μαυροπουκαμισά, μᾶς εἴδες, μᾶς μίλησες; Μωρέ, αὐτά τά βουνά παίρνουνται; Μωρέ, αὐτή ἡ θάλασσα... πού τέτοια θάλασσα δέν ἔχει ἄλλη ὁ κόσμος, καί σοῦ τό λέω ἐγώ πού εἶδα καί ἔαίρω... Μωρέ, ὄχι μόνο ἐμεῖς, ὄχι μόνο τά παιδιά, κ' οἱ κόρες μας, καί τά ἐγγόνια μας, μωρέ κ' οἱ γιαγιάτ' ἀπάτι τῆς πανανθρώπινης ἀξιωσύνης.

Σέ ἑπόμενο τεῦχος ἐπιτέλους ἡ μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά ἀναλύσω τό μεγάλο λυρικό δράμα τοῦ Σέλλεη: «Ἡ Ἑλλάδα», πού γράφτηκε ὅταν ἔξεσπασε ἡ Ἑλληνική Ἐπανόσταση, καί νά ἐξετάσω τή σχέση πού ἔχει μέ τοὺς «Πέρσες» τοῦ Αἰσχύλου.

ΤΕΡΕΝΤΙΟΣ ΣΠΕΝΣΕΡ

Η ΟΞΦΟΡΔΗ ΣΕ ΚΑ ΡΟ ΠΟΛΕΜΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

Τώρα, κανονικά, οἱ φοιτητές δέν πηγαίνουν στρατιῶτες ἀν δέν γίνουν 20 χρονῶν, καί ἔτσι ὁ συνηθισμένος ἀριθμός τῶν ἀνδρῶν στήν Ὀξφόρδη εἶναι ὁ μισός ἤ ἴσως καί μεγαλύτερος σέ ἀναλογία, γιατί οἱ μαθητές τελειώνουν τό σχολειό πιό νέοι κ. ἔρχονται στό Πανεπιστήμιο ὄχι μόνο τόν Ὀχτώβρη, ἀλλά καί στήν ἀοχή κάθε περιόδου. Γίνεται αἰσθητό, ὅτι εἶναι προτιμότερο νά διακόπτονται οἱ σπουδές, στήν ἀνάγκη, παμά νά μήν ὑπάρχουν καθόλου. Ἄλλωστε, ἀφοῦ ὑποστηρίζουμε ὅτι ὁ πόλεμος γίνεται γιά τήν ὑπεράσπισή τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ἥττα του θάπρεπε νά κρατιέται ἀσθυστη μέσα στ' ἀρχαῖα του τεμένη, ἕτε ὑπάρχει πόλεμος εἴτε ὄχι. Πολλοί καθηγητές Πανεπιστημίων ἔχουν ἀναλαβεῖ διάφορες κρατικές ὑπηρεσίες· ἀλλά ἡ περισσότερο ἴσως ἀπ' αὐτούς συνεχίζουν τήν κανονική τους δουλειά, ὅσο ἔχει γίνει τώρα μεγαλύτερη, γιατί ἔχει ποοστεθεῖ σ' αὐτήν κ' ἡ ἐργασία τῶν ἄλλων συναδέλφων τους ποῦ ἀπουσιάζουν.

Ἀρκετά Κολλέγια καί ἄλλα Πανεπιστημιακά κτίρια ἔγιναν νοσοκομεῖα ἤ γραφεῖα· καί ὁ ὁρισμένες περιπτώσεις, τά μέλη τῶν ἁδῶν Κολλεγίων εἶναι ὁπωρεφωμένα νά μοιραστοῦν μεταξύ τους τό ἴδιο κτίριο. Τό ἕνδυμη ἐλαττωθεῖ πολλά ἀπ' τίς κανονικές ἐλευθερίες τῆς Πανεπιστημιακῆς ζωῆς. π. χ., πολλοί φοιτητές εἶναι ἀναγκασμένοι νά γευματίζουν ὅλοι μαζί, γιατί εἶναι ἀπαραίτητη ἡ οἰκονομία στήν ὑπηρεσία καί δέν εἶναι δυνατό νά τούς ὑπηρετοῦν ἰδιαίτερως στά δωμάτιά τους.

Σ' ὅλο τό μάκρος τῆς ὀφεδρῆς ἐκείνης περιόδου, τό περασμένο καλοκαίρι, ὅτον κατέρρεε ἡ Γαλλία κ' ὅλο μεγάλωνε ὁ φόβος μιᾶς εἰσβολῆς στήν Ἀγγλία, ἡ Ὀξφόρδη συνέχιαε μέ θάρρος τήν ἐκπολιτιστική της δράση· φάνηκε ἄξιος ἀπόγονος τῶν Ἀθηναίων ἐκείνων πού ἔμαθαν τή Σικελική καταστροφή μέσα στό θέατρο τοῦ Διονύσου καί δέν τό κούνησαν ἀπ' τή θέση τους, πρίν ἀπ' τό τέλος τῆς παράστασης. Ὄχι χωρί οἱ φοιτητές τῆς Ὀξφόρδης δέν ἔέρουν τίποτα ἀπ' αὐτά πού συμβαίνουν στόν κόσμο ἔξω ἀπ' αὐτούς· ἴσα-ἴσα πολλοί ἀπ' αὐτούς τήραν μέρος στήν ὑπεράσπιση τῆς ἴδιας τους τῆς πατρίδας ἤ πῆγαν στά γειτονικά χωριά νά βοηθήσουν τούς γεωργούς, χωρίς νά σταματήσουν δίόλου τίς σπουδές τους. Ἡ μουσική μάλιστα, καθώς καί πολλές πνευματικές ἀσχολίες, συνεχίστηκαν συνειδητά, ἴσως μάλιστα καί σέ βαθμό μεγαλείτερο ἀπ' τό συνηθισμένο.

Ἔνδ γνίνταν ἡ μάχη τῆς Φλάνδρας ἡ χορῳδία τοῦ Μπάχ πού ἀποτελεῖ τή χορῳδία τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης, ἔβδομε μιά συναυλία. Παίχτηκε ἡ Ραψῳδία γιά χορῳδία τοῦ Μπετόβεν καί τί θαυμαστή χειρονομία, τά λόγια τραγουδήθηκαν Γερμανικά, μ' ὅλη τή δυσκολία που παρουσιάζει ἡ δουλειά αὐτή στό Ἀγγλ

Ὁ Μεγάλος Λαός

Τοῦ ΘΕΜΟΥ ΚΟΡΝΑΡΟΥ

Σ' ἕναν πολυσύγναστο δρόμο τοῦ Κολωνακιοῦ εἶναι μιὰ πολυκαταστοικία. Κάτω στὸ κατωφλι τῆς πολυκατοικίας κάθεται ἕνας μεγάλος ἄνθρωπος.

Δὲν ἔχει ὄνομα. Γιατὶ δὲ θέλει νὰ τὸ πεῖ. Κι' ὅποιος τὸν νοιώθει δὲν ἐπιμένει νὰ τὸ μάθει. Εἶναι "Ἕλληνας. Φτάνει. Περίσσιος φόρτος εἶναι τὰ ὀνόματα σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση.

"Ἐχει ἕνα σωρὸ μικρὰ παιδιά. Ὀρφανὰ ἀπὸ μάννα. Παίρνει ἕνα μικρὸ μισθό, ποὺ φτάνει δὲ φτάνει γιὰ τὸ ψωμὶ τῆς φαμίλιας.

Τὴ μέρα ποὺ κηρύχτηκε ὁ πόλεμος, κύτταξε μιὰ τὰ παιδια, μιὰ πρὸς τοὺς στρατῶνες.

— Νὰ τ' ἄφησω, σκέφτηκε, καὶ νὰ ντυθῶ;

Ἡ καρδιὰ του βούρκωσε, καθὼς τἄδε νὰ κοιμοῦνται ξέγνοιαστα, κεῖνο τὸ πρωινὸ τοῦ Ὀχτώβρη.

Πιστέρας καὶ Ἕλληνας ἀρπάζονται ἀπὸ τὰ μαλλιά.

— Κάποιος θὰ βρεθεῖ νὰ τὰ φροντίσει. Ἡ δουλειὰ μου εἶναι ἐκεῖ ἀπάνω, συμφωνοῦνε ρωμηὸς καὶ πατέρας.

Καὶ σκύβει πάνω ἀπὸ τὸ φτωχὸ στρωσίδι, κλαίει καὶ φιλεῖ τὴν ἀνυποψίαστη ἀθώοτητα καὶ τρέχει καὶ παρακαλεῖ γιὰ μιὰ τσαπεινὴ δουλίτσα στὸν Ἑλληνικὸ Στρατό. Γιατὶ δὲ θέλανε νὰ τὸν πάρουνε μάχιμο — τραυματία τοῦ μεγάλου πολέμου!

— Νὰ περιμένεις. Τοῦ εἶπανε.

Θέ μου, πόσο βαρὺ κι' ἀβάστακτο εἶναι, νὰ ποῦνε σὲ μιὰ τέτοιαν ὥρα στὴν Καρδιά, νὰ κάνει ὑπομονή!

Γύρισε πίσω στὸ σπίτι, σφουγγάρισε τὶς σκάλες τῆς πολυκατοικίας — θύρωρὸς εἶναι — σὰν καὶ πάντα. Ξεπλύνισε τὴν πόρτα, γυάλισε τὰ πόμολα, ἔπλυνε τὰ παιδιά του καὶ... ὅλη τὴν ὥρα ἔκλαιγε κρυφά...

Ξαναχτύπησε πόρτες, ἔβαλε μισίτες, παρακάλεσε νὰ τὸν δεχτοῦνε ἐθελοντή. Τίποτα. «Νὰ περιμένεις.»

— Εἶναι μιὰ παλληκαριὰ κι' αὐτό. Τὸ νὰ μπορεῖς νὰ περιμένεις.

"Ετσι ἄκουσε μέσα του τὶς φωνή. Κι' αὐτὸ κάνει τώρα: Κρατᾶ δεμένη τὴν Καρδιά του μὲ σύρμα καὶ περιμένει...

Μὰ ὧρες-ὧρες ἡ Καρδιὰ τινάζεται, σπάει τὰ δεσμὰ τῆς ὑπομονῆς, ξεθηκαρώνεται, ξεχειλὰ καὶ γυρεύει δράση.

Σὲ μιὰ τέτοια στιγμή, ἅρπαξε ὁ φτωχὸς θυρωρὸς τὶς καλτσοβελόνες. Μιὰ καὶ δυὸ χτυπιὰ στὴν πρώτη πόρτα ποὺ βρῆκε μπροστά του. «Ἡ κυρία;» «Τί θέλετε;» «Νὰ τὸν μάθει ἡ κυρία νὰ πλέκει!» «Δέν ἔφερε; Ὤ!»...

Βάζει μόνος του κάτω τὴν κάλτσα του. Ναί, ναί! Τὴν ξηλώνει, τὴν ξεπαραλεῖ, καὶ μαθαίνει μόνος του, σὲ λίγες ὧρες, τὴ δουλειά!...

Καὶ κάθεται τώρα ἐκεῖ, δξω ἀπὸ τὴν πολυκατοικία ποὺ ἐργάζεται, καὶ κάνει τὴ δουλειὰ τοῦ θυρωροῦ, μὲ τὶς βελόνες στὸ χέρι καὶ τὸ μῖτο περασμένο στὸ λαιμὸ καὶ στὸ δείχτη τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ.

Μὴ νομίσει κανεὶς πὼς τὸ κάνει γιὰ νὰ ἐπιδειχτεῖ. "Οχι! Τέτοια βάρβαρη πράξη δὲν περνᾶ ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ ἀκέραιου "Ελληνα.

Μαζὶ μὲ τὴν τέχνη τοῦ πλεξίματος, ἔμαθε καὶ μιὰν ἄλλη δουλειά: Νὰ πολεμᾶ τὴν ἀδιαφορία.

— "Οποια γυναῖκα θέλει ἄς περάσει ἀπὸ δῶ νὰ μὲ δεῖ. Κι' ἂν δὲν πάει νὰ γυρέψει ἀμέσως μαλλί καὶ βελόνες, κόψε μου καὶ τὰ δυὸ αὐτιά!

"Ετσι λέει μόνος του...

⁂

Στιγμὴ δὲν πρέπει νὰ χάσει κανεὶς ἀπὸ τοῦτη τὴ μεγάλη ὥρα, π' ἀξιώθηκε νὰ ζήσει ἡ γενιὰ ἡ δική μας. "Οποιος κι' ἂν εἶναι, ἡ σ' ὑπονόμους μέσα δουλεύει, ἢ σὲ παλάτια κατοικεῖ, προνομιοῦχος εἶναι. Διαλεχτὸς τοῦ Χρόνου ποὺ περνᾶ καὶ τῆς Μοίρας ποὺ γυρίζει καὶ ψιγνγνι, κι' ἀνακατώνει μέσα στὴ ζωὴ τὸν Πόνο, τὴ Χαρά, τὴ Φρίκη καὶ τοὺς ἐνθουσιασμούς, τὴν Ὁμορφιὰ καὶ τὴν Ἀσκήμια.

"Ο,τι κι' ἂν κυττάξεις, ὅ,τι κι' ἂν ἀκούσεις, μεγάλο εἶναι καὶ σὲ τραντάζει, σ' ἀνατριχιάζει καὶ σοῦ μιλεῖ τὴ γλῶσσα μεγάλου Αἰῶνα.

Ἡ Ὁμορφιὰ κ' ἡ Ἀσκήμια κάνουνε Πόλεμο, νύρω καὶ μέσα μας.

Ἡ Γῆ σύφυχη, μὲ τὶς πέτρες ποὺ σηκώνει, μὲ τὶς σάρκες, τὰ κόκκαλα, τὰ αἵματα, καὶ τὶς Καρδιές, τραντάζεται, ἀφρίζει, μουγγρίζει, γιὰ γ' ἀκουστεῖ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους πλανῆτες:

— 'Εγὼ εἰμ' ἐνώ! 'Εγὼ ἡ Γῆ ποὺ σηκώνω τὸν "Ανθρωπο, τὸν ὄργανο νοῦ, 'Εγὼ σᾶς μιλῶ. Νίκησα τὸ Θάνατο! Γιατὶ γέννησα τὸν "Ελληνα καὶ τὴν Ἑλλάδα!...

ΘΕΜΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ

ΓΙΑ ΝΕΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Ἄς γίνουν ὅλα νέο τραγούδι, φῶς καὶ λευτεριά.

"Οταν τὰ παληκάρια μας ἀπάνω στὰ χιονόβαρτα βουνὰ τῆς Ἀλβανίας γράφουνε μὲ τὸ αἷμα τους τὴ νέα ἐποποιία μας. "Οταν ἡ ἀστραπὴ τῆς λόγχης πληγώνει βαθειὰ κι' ἀνελέητα τὴ νύχτα. "Οταν ὁ κεραυνὸς τῆς ἰδέας καὶ τῆς ἀντρείας χαράζει μέσ' στὴν ποκνὴν ὁμίχλη τῆς Ἱστορίας φωτερὲς αἰμάτινες αὐλακιές, ποὺ θὰ φρέξουν στοὺς κάτω-πους τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ λευτεριά.

"Οταν οἱ ἄνθρωποι τοῦ χεριοῦ καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος τραβοῦν ἀδελφωμένοι κάτω ἀπὸ τὸ λόγο καὶ κάτω ἀπὸ τὴ λόγχη.

"Οταν πέρα ὡς πέρα ἀκούγεται ἡ φωνή: Δὲν εἴμαστε λιγοι, εἴμαστε στρατιῶτες.

Ἐμπρός γιὰ νέους δρόμους Ἱστορικοὺς κι' ἀνθρώπινους.

Ἐμπρὸς νὰ χτίσουμε ὡραίους πάλι καὶ ἀξιους Ἑλληνικοὺς καιρούς.

Ἐμπρός, γιὰ ζωντανές, ἀντρειωμένες καὶ φωτόχαρες μέρες.

Ἐμπρός, καταπάνω σ' αὐτοὺς ποὺ τολμήσανε τὴν ἀνέρη κι' ἀνήκουστη πράξη. (σηκώσαν χέρι ιητροχτόνο ἐνάντια στὴν ἀρχαία Μάνα, στὴν πνευματικὴ μάνα τῆς Εὐρώπης). Ἐμπρός, ἀντρες καὶ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδας, ποὺ μέσ' στὶς φλέβες σας τρέχει ὁλόθερμη ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ χῶμα σας καὶ γιὰ τὸν οὐρανό σας, τὸν πιὸ γλυκὸ, τὸν πιὸ γαλάζιο. Καὶ γιὰ τὴ θάλασσά σας ποὺ λικνίζει τοὺς πιὸ ζωντανοὺς κι' ωραίους θρύλους. Καὶ γιὰ τὰ νησιά σας (ὦ, αὐτὰ τὰ νησιά, ποὺ τἀξιδεύουν στὸν ἀγέρα μὲ λευκὰ πανιά). Καὶ γιὰ τὰ βουνά σας, τὰ θεοπατημένα, ποὺ τὰ θρέφει τὸ χιόνι καὶ τὰ μυρώνει τὸ θυμάρι καὶ τὸ χαμομῆλι. Καὶ γιὰ τὴν ἀκασάλυπη ἀντρεία καὶ τὴν ἀγνὴ ἀνθρωπιά σας.

"Οταν ὅλα μᾶς κράζουν Ἔμπρός, γιατὶ πίσω βρίσκεται ἡ σκλαβιὰ καὶ ἡ καταφρόνια.

Ἀκούω νὰ ξεκόβει μσκρυὰ στὸν ἀγέρα ἡ κραυγὴ τῶν νέων μας ἥρωων.

"Ω, τὰ τραγούδια τ' ἀντρειωμένα, τὰ ἐλληνικὰ τραγούδια καὶ τ' ἀνθρώπινα ποὺ θ' ἀκουστοῦν μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιὰ τῶν ἥρων — τῶν ἡρῶν ποὺ θὰ πετάξουν χορεύοντας πάνω ἀπ' τὰ μαλλιά τοῦ θρύλου τῆς Ἀλγῆς. "Ω, τὰ τραγούδια ποὺ τὰ ἐγκυμονοῦν οἱ στενάγμοὶ κι' οἱ πόνοι, τὰ δάκρυα καὶ οἱ χαρές μας.

Οἱ νέοι ἐάσδοι ἄς ἀκούσουν ὄχι μονάχα τὸν δδυναμιῶν μας, μὰ καὶ τῆς δύναμης καὶ τῆς γερσούνης μας.

Δοκιμασμένη στὸν ἀγῶνα, ἡ ἐμπειρία μας, ἐμπειρία φωτιάς. Σήμερα, στρατευόμενοι κάτω ἀπὸ τὸ λόγο, ἀθριο στρατευόμενοι κάτω ἀπὸ τὴ λόγχη. Σήμερα κάτω ἀπὸ τὴ [illegible] ἀθριο κάτω ἀπὸ τὸ λόγο, μὰ πάντα στρατευόμενοι, πάντα στρατιῶτες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὸ δίκιο, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ τὴ λευτεριά.

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Τὸ ἐπίκαιρο θέατρο

«Πολεμικὲς Καδρίλλιες» στὸ θέατρο ΑΝΔΡΕΑΔΗ

Τοῦ Σ. Κ.

Ἡ κ. Ἀνδρεάδη δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθεῖ περισσότερο στὰ καθιερωμένα πλαίσια τοῦ ρεπερτορίου της. Ἡ φόρα ποὺ ἔχουν πάρει ὅλες οἱ σκηνὲς μὲ τὴν ἐπίκαιρη πολεμικὴ ἐπιθεώρηση, τὴν ἐπαρόσυρε κι' αὐτή. Ἔτσι, ἀνήμερα τὰ Χριστούγεννα, ἔκαμε τὴν ἐπίκαιρη πρεμιέρα της μὲ τὶς «Πολεμικὲς Καδρίλλιες» τὴν κ. κ. Γιαλαμᾶ, Θίσδου καὶ Οἰκονομίδη. Οἱ τρεῖς νέοι συγγραφεῖς δημοσίευαν, ὅσο ἔξω, ὅς τώρα, στίχους στὰ λαϊκὰ ἑβδομαδιάτικα περιοδικὰ κι' ἐμφανίζονται — ἂν δὲν κάνω λάθος— γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Θέατρο. Ἡ ἐπιθεώρησή τους εἶναι γραμμένη, τὸ περισσότερο, στὰ γκέγικα τὰ γνωστὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιθεώρησης, κ' ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριὰ τίποτα πραγματικὰ καινούργιο δὲ δίνει. Ἀλλὰ δὲν εἶναι γραμμένη ὁπὸ τὸ γόνατο· κ' αὐτὸ ἱκανοποιεῖ τὸ κοινὸ καὶ τιμάει καὶ τὸ θίασο ποὺ, μιὰ κ' ἀναγκάστηκε νὰ κάνει «ἑλληνικὴ ἐπιθεώρηση», ἐξήτησε κ' ἐδιάλεξε, τοὐλάχιστο, κάτι πιὸ φροντισμένο καὶ καλοδουλεμένο. Ὅλα στὴν ἐπιθεώρηση ποὺ ἀνέθεσε ἡ κ. Ἀνδρεάδη, εἶναι ἐργασμένα μὲ κάποιο θασάνισμα, μ' εὐγένεια καὶ καθὼς δὲ λείπει τὸ πνεῦμα, καθὼς παίζεται καὶ ποὺ χαριτωμένα, γίνεται σχετικά, ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα θεάματα τοῦ εἴδους καὶ τῆς ὥρας αὐτῆς.

Ἀνοίγει ἡ αὐλαία μ' ἕνα ἔξυπνο παρουσίασμα τοῦ θεάσου ὁλόκληρου, ποὺ δοκιμάζει νὰ μετατραπεῖ σὲ συγκρότημα ἐπιθεωρησιακό. Καλοβαλμένη ἐναρξη, γραμμένη μὲ τρόπο ποὺ μπορεῖ νὰ ἐξιδοκεῖ. "Ολος ὁ θίασος λαβαίνει μέρος στὸ πρῶτο πλάνο, ἡ κ. Ἀνδρεάδη καὶ οἱ κ. κ. Τσαγανέας καὶ Ἀποστολίδης. Καὶ τελειώνει τὸ πρῶτο μέρος μὲ τὶς «Πολεμικὲς Καδρίλλιες», ποὺ χορεύουν στὸ σαλόνι τῆς Εὐρώπης ὅλα τ' ἀναταραγμένα ἐτούτη τὴν ἐποχὴ ἔθνη· σὲ πρώτη μοῖρα τὰ Βαλκανικά. Ἡ Εὐρώπη... δέχεται, ἡ Ἀμερική... κερνάει, ἡ Τουρκία σ' ἐπιφυλακή, ἡ Βουλγαρία χαριεντίζεται, ἡ Ρωσσία μένει ἀκόμα...ἔξω ἀπ' τὸ χορό· τὴν Ἰταλία τὴ χορεύει, στὸ τέλος, στὸ ταρί ὁ Ἕλληνας. Τὰ ζευγαρώματα στὶς καδρίλλιες ὁπολογισμένα καὶ μὲ πολλὴ χάρη. Νομερο καλοδουλεμένο, ἔξυπνο καὶ πολὺ πετυχημένο. Τὸ καλλίτερο, νομίζω, τῆς θραδιᾶς. Τὸ δεύτερο μέρος ἀρχίζει μὲ τὰ «Ἰταλικὰ γυμνάσια», μικρὸ νούμερο, μὰ κ' αὐτὸ χρειτωμένο καὶ ἔξυπνο· καὶ μόνο τὸ φινάλε τῆς παράστασης ἤταν κάπως ἄκεφο καὶ ἄχαρο. "Ἴσως γνωστὰ στὴν πρεμιέρα ἤταν κάποιες ἀδοκίμαστες ἀκόμα ἀπὸ τὸ πολὺ λειτο καὶ δὲν παίζοταν κ' ἔξαιρετικά. Αὐτὸ ἀδίκησε πολὺ τὸ σύνολο. Ἀνέμεια σ' αὐτὰ ὅλα τὰ νούμερα, ποὺ γεμίζουν τὰ δυὸ μέρη, ὡραία καὶ διασκεδαστικά, ὡς κ' ἐκεῖνα τὰ ρομαντικὰ ποὺ τὰ ἐπιθέλλει ἀπαραίτητα ἡ συνταγὴ συγγραφῆς τῆς σύγχρονης ἐπιθεώρησης. Τὸ νούμερο «Ἡ Κυρία στὴν Ἐλβετία» καὶ τὸ«Μενιδιάτικες Ἔμπορες» διασκεδαστικώτατα, παίζονται μὲ πολλὴ χάρη ἀπὸ τὴν κυρία Ἀνδρεάδη. Ἡ κ. Σωτηρία Ἰατρίδη ποὺ μαζὶ μὲ τὸν κ. Στ. Ἰατρίδη ἤρθαν νὰ συμπληρώσουν ἐκτάκτως τὸ συγκρότημα. ο κ. Καρούσος, Τσαγανέας, Ἀποστολίδης, Δαμασιώτης, ποὺ ἔχουνε συχνὰ τὴν εὐκαιρία νὰ ἐμφανιστοῦν καὶ ἀχετικὰ λιγότερο τὸ γυναικεῖο προσωπικὸ τοῦ θιάσου, θρηδοῦν νὰ γίνει ἕνα ὡραῖο καὶ εὐχάριστο θέαμα. Ἡ συμβολή τοῦ κ. Σαγανατίδη διαφαίνεται σ' ὅλη τὴν παράσταση, ποὺ τὴν χαραχτηρίζει, στὸ στήσιμο, μιὰ νότα πνευματικῆς εὐγένειας καθὼς καὶ τοῦ κ. Βακαλό.

Νομίζω πὼς μαζὶ μὲ τὸν ἀκουστὸ «Κολονέλλο» τοῦ θεάτρου τῆς Ἀλίκης, ἡ ἐπιθεώρηση τῆς κ. Ἀνδρεάδη πρέπει νὰ τραβήξει σειρὰ τῆς παραστάσεις τοῦ «Κεντρικοῦ», γιατὶ εἶναι οἱ καλλίτερες ποὺ ἔχουμε δεῖ, τὸ τελευταῖο καιρό.

Σ. Κ.

Ζώρζ Μεωτὶς

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Μετ. Τοῦ ΤΑΚΗ ΓΙΑΚΟΥ

(Τὸ παρασκάτω κομμάτι εἶναι ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ περίφημο βιβλίο τοῦ Γάλλου καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Neuchatel κ. Ζώρζ Μεωτὶς «Ὁ Αἰσχύλος καὶ ἡ Τριλογία»)

Γεννημένος στὰ 524 π. Χ., ὁ Αἰσχύλος, πολέμησε στὸ Μαραθῶνα καὶ στὴ Σαλαμῖνα. Ἀνήκει, λοιπόν, στὴ γενιὰ ποὺ ἔζησε τοὺς Μηδικοὺς πολέμους, στὴ γενιὰ ποὺ ἔμελλε νὰ πάρει τὶς πιὸ σοβαρὲς ἀποφάσεις, ποὺ πάρθηκαν ποτὲ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

"Οταν οἱ "Ἕλληνες ξεκίνησαν νὰ πολεμήσουν μὲ τοὺς Πέρσες δὲν ἤταν, θέβαια, ἕνας λαὸς πρωτόγονος, ποὺ τὸν δδήγας τὸ σκοτεινὸ ἐνστίνκτο τῆς φυλῆς του. Εἶχαν πίσω τους ἕνα παρελθὸν καλλιέργειας, λεπτῆς διανόησης, ἱκανὸς νὰ λύσει τὰ πιὸ πολύπλοκα προβλήματα καὶ νὰ πάρει τὶς πιὸ σοβαρὲς ἀποφάσεις. Καὶ εἶχαν-μεγάλην ἐξιπνάδα καὶ δυνατὴ θέληση. Ἡ χώρα τους, φυσικά, ἤταν μικρὴ καὶ φτωχή. Ὁ πληθυσμός, ὅσο μεγάλωνε ἔφευγε γιὰ τὶς μακρυνὲς ἀποικίες. Στὸ Μαραθῶνα τ' ἀθηναϊκὰ στρατεύματα δὲν ξεπερνοῦσαν τὶς δέκα χιλιάδες. Κι δμως, αὐτὴ ἡ μικρὴ χώρα ἔμελλε ν' ἀγωνιστεῖ ἑνάντια στὴ δύναμη τῶν Περσῶν, ἐνάντια στὴ καταλάβει αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Πρέπει νὰ στραφοῦν στὰ δημιουργικὰ συγγράμματα τῆς ἐποχῆς. Γι' αὐτό, εἶναι λυπηρὸ ποὺ οἱ νέοι μας συγγραφεῖς εἶναι ἀγνωστοι ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα μας.

Θρίσκετε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ποωτεύουσά της, μιᾶς χώρας μὲ παραμυθένια πλούτη — πλούτη ποὺ νείρουνταν οἱ φτωχοὶ "Ἕλληνες. Ὁπως νείρουνταν οἱ Καστελλιάνοι ἀλχόντοι τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἐλντοράντο.

Οἱ "Ἕλληνες μποροῦσαν, τάχα, ν' ἀποφύγουν τὴ σύγκρουση; Μπορούσανε νὰ ξεφύγουν τὴν ἐπιθρωπή; Σίγουρα ναί! Θὰ τοὺς ἤταν ἀρκετὸ νὰ ποῦν στοὺς Πέρσες πράσεις ἀπὸ τὸ Δαρεῖου πὼς ὑποτάσσονται. Ἡ ἐπανάσταση τῶν Ἰονίων νήσων μόλις εἶχε πνιγεῖ στὸ αἷμα. Ἡ Μίλητος, κατασταρμένη, διδασκόταν ἀπὸ μιὰ σκληρὴ πεῖρα τί σταίχιζε μιὰ ἐπανάσταση ἑνάντια στὸ Μεγάλο Βασιλιά. "Αλλωστε — κι αὐτὸ εἶναι, ἴσως, τὸ πιὸ σπουδαῖο — ἡ Περσικὴ κυριαρχία δὲν ἤταν τυραννική. Κάθε ἄλλο. Οἱ Πέρσες ἄφιναν σὲ κάθε πόλη τὴν πιὸ φαρδειὰ αὐτονομία κι ὁλόκληρη τὴ θρησκευτικὴν ἀνεξαρτησία. Θεοροῦσαν χρέος τους νὰ βασιλεύσει πρὸ παντὸς ἡ τάξη κ' ἡ ὁλική εἰρηνεία. "Ενα σπουδαῖο γράμμα τοῦ Δαρείου, ποὺ σώζεται σὲ μιὰν ἐπιγραφὴ (1), μᾶς τὸν δείχνει νὰ ἐνθαρρύνει τὴν ἐγκλιμάτιση νέων εἰδῶν καρποφόρων δέντρων στὴ Μικρασία. Ὁ Αἰσχύλος κι ὁ Ξενοφῶν, πολλὲς φορὲς γράφουνε μὲ ὑπόλληψη γιὰ τὸ χαρακτῆρα τῶν Περσῶν. "Ο,τι ζητοῦσαν ἀπὸ τὶς ὑποτεταγμένες πόλεις, ἤταν ἡ ἐγκαταστασή ἑνὸς «ἡγεμόνος», ἄμεσα ὑπεύθυνου, ἀπέναντι στὸ βασιλιά, γιὰ τὴν τάξη τῆς πόλης.

"Ετσι ἡ Ἀθήνα βοέθηκε τώρα μπροστὰ στὸν πιὸ σπουδαῖον «ἀγῶνα» τῆς Ἱστορίας της. "Αν δεχότανε νὰ ὑποταχτεῖ, θὰ ἐξασφάλιζε μιὰ ζωὴ ἀκίνδυνη γιὰ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, μιὰ καλοπέραση, κάτου ἀπὸ ἕνα ζυγὸ ὄχι καὶ τόσον ἀβάρητο. "Αλλωστε μαθημένη ἤταν ἀπὸ ἑζυγούς. Ἡ πεῖρα τοῦ παρελθόντος εἶχε ἀποδείξει πὼς αὐτοὶ οἱ «ἡγεμόνες», αὐτοὶ οἱ τύραννοι μποροῦσαν νὰ προσφέρουν στὴν πόλη μιὰν ἄνθηση τεράστια, διανοητικὴ καὶ ἠθική. Ὁ Πεισίστρατος, π. χ., κάθε ἄλλο παρὰ τύραννος ἤταν — μὲ τὴ σύγχρονην ἔννοια τῆς λέξης. Μερικὰ ἀνέκδοτα, ποὺ ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης στὴν «Πολιτεία τῶν Ἀθηνῶν», μᾶς τὸν δείχνουν γεμάτον εὔνοια γιὰ τὸν κάτω λαό.

Νὰ ὑποταχτοῦν, λοιπόν, οἱ Ἀθηναῖοι ἤταν ὁ πιὸ εὔκολος δρόμος: Θὰ ξέφευγαν ἀπὸ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος, ἀπὸ τοὺς κινδύνους μιᾶς καταστροφῆς, ἑνὸς ὁλοκληρωτικοῦ ἀφανισμοῦ. Μὰ γιατί τότες οἱ "Ἕλληνες ἀρνήθηκαν; "Οχι, βέβαια, γιὰ λόγους «ἠθικῆς τάξεως». Τίποτε δὲν εἶναι πιὸ λαθεμένο, γιὰ μερικὲς ἐποχές, παρὰ τὸ νὰ θέλει κανένας νὰ ἐξηγήσει τοὺς σκοποὺς κλπ

Καρρ ἀτιδες.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 7)

ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

Τοῦ R. B. SMITH

Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς ἔβλεξε διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας μιὰ δυνατὴ τάση γιὰ τὴν παράδοσή κ' ἡ ἰδιότητα αὐτὴ ἀφῆκε τὴν ἀνεξάλειπτη σφραγίδα τῆς πάνω σ' αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπ' τὴν Ἀγγλία. Ἀλλὰ πρέπει κανεὶς νὰ πάρει ὑπόψη του ὅτι ἔβεξε ἀκόμη καὶ μιὰ σταθερὴ κίνηση πρὸς τὴν κοινωνικὴ μεταδοκή. Ὁ λαὸς κράτησε τὸ ἰσοζύγιο ἀνάμεσα στὸ παλιὸ καὶ τὸ νέο, τὸ καθιερωμένο καὶ τὸ ἐπαναστατικό, κ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἰσοζύγιο ἀντιπροσωπεύει τὸν Ἄγγλικὸ θρίαμβο. Δὲν ὑπῆρξαν ἔποχὲς στασιμότητας, ἀκριβῶς ὅπως δὲν ὑπῆρξαν ἀπότομα πηδήματα πρὸς τὰ ἔμπρός. Ἡ μεταβολὴ ὑπῆρξε βαθμιαία καὶ συνεχὴς καὶ μόνο μὲ τὴ λεπτομερειακὴ μελέτη μπορεῖ ν' ἀποκαλυφθεῖ.

Ἡ Ἱστορία μᾶς διηγεῖται γεγονότα· ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς παρουσιάσει τὸ πῶς συμβαίνουν. Ἡ ἐργανικὴ αὐτὴ λειτουργία μόνο μὲ τὴ φιλολογία μπορεῖ νὰ μελετηθεῖ. Ἡ ἱστορία ρίχνει κάτω τὸ δένδρο καὶ μετράει τὰ δαχτυλίδια του· μὰ ἡ φιλολογία μᾶς δείχνει, σὰν σὲ ἀργὸ, κινηματογραφικὸ ἔργο, τὸ νέα μπουμπούκια τὴ στιγμὴ ποὺ βγαίνουν.

Ἡ Ἱστορία μέσα στὰ 10 τελευταῖα χρόνια εἶναι γνωστὴ ἀρκετὰ ἀπὸ ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Τὰ γεγονότα ποὺ ἀναφέρνται στὶς ἐφημερίδες τὴς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς πολιτικῆς εἶναι γνωστά. Ἀλλὰ τὴ σημασία τους δὲν τὴν ἔχουν καταλάβει αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Πρέπει νὰ στραφοῦν στὰ δημιουργικὰ συγγράμματα τῆς ἐποχῆς. Γι' αὐτό, εἶναι λυπηρὸ ποὺ οἱ νέοι μας συγγραφεῖς εἶναι ἀγνωστοι ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα μας.

Θρίσκετε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ποωτεύουσά της, μιᾶς χώρας μὲ παραμυθένια πλούτη — πλούτη ποὺ νείρουνταν οἱ φτωχοὶ "Ἕλληνες. Ὁπως νείρουνταν οἱ Καστελλιάνοι ἀλχόντοι τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἐλντοράντο.

Οἱ "Ἕλληνες μποροῦσαν, τάχα, ν' ἀποφύγουν τὴ σύγκρουση; Μπορούσανε νὰ ξεφύγουν τὴν ἐπιθρωπή; Σίγουρα ναί! Θὰ τοὺς ἤταν ἀρκετὸ νὰ ποῦν στοὺς Πέρσες πράσεις ἀπὸ τὸ Δαρεῖου πὼς ὑποτάσσονται. Ἡ ἐπανάσταση τῶν Ἰονίων νήσων μόλις εἶχε πνιγεῖ στὸ αἷμα. Ἡ Μίλητος, κατασταρμένη, διδασκόταν ἀπὸ μιὰ σκληρὴ πεῖρα τί σταίχιζε μιὰ ἐπανάσταση ἑνάντια στὸ Μεγάλο Βασιλιά. "Αλλωστε — κι αὐτὸ εἶναι, ἴσως, τὸ πιὸ σπουδαῖο — ἡ Περσικὴ κυριαρχία δὲν ἤταν τυραννική. Κάθε ἄλλο. Οἱ Πέρσες ἄφιναν σὲ κάθε πόλη τὴν πιὸ φαρδειὰ αὐτονομία κι ὁλόκληρη τὴ θρησκευτικὴν ἀνεξαρτησία. Θεοροῦσαν χρέος τους νὰ βασιλεύσει πρὸ παντὸς ἡ τάξη κ' ἡ ὁλική εἰρηνεία. "Ενα σπουδαῖο γράμμα τοῦ Δαρείου, ποὺ σώζεται σὲ μιὰν ἐπιγραφὴ (1), μᾶς τὸν δείχνει νὰ ἐνθαρρύνει τὴν ἐγκλιμάτιση νέων εἰδῶν καρποφόρων δέντρων στὴ Μικρασία. Ὁ Αἰσχύλος κι ὁ Ξενοφῶν, πολλὲς φορὲς γράφουνε μὲ ὑπόλληψη γιὰ τὸ χαρακτῆρα τῶν Περσῶν. "Ο,τι ζητοῦσαν ἀπὸ τὶς ὑποτεταγμένες πόλεις, ἤταν ἡ ἐγκαταστασή ἑνὸς «ἡγεμόνος», ἄμεσα ὑπεύθυνου, ἀπέναντι στὸ βασιλιά, γιὰ τὴν τάξη τῆς πόλης.

"Ετσι ἡ Ἀθήνα βοέθηκε τώρα μπροστὰ στὸν πιὸ σπουδαῖον «ἀγῶνα» τῆς Ἱστορίας της. "Αν δεχότανε νὰ ὑποταχτεῖ, θὰ ἐξασφάλιζε μιὰ ζωὴ ἀκίνδυνη γιὰ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, μιὰ καλοπέραση, κάτου ἀπὸ ἕνα ζυγὸ ὄχι καὶ τόσον ἀβάρητο. "Αλλωστε μαθημένη ἤταν ἀπὸ ἑζυγούς. Ἡ πεῖρα τοῦ παρελθόντος εἶχε ἀποδείξει πὼς αὐτοὶ οἱ «ἡγεμόνες», αὐτοὶ οἱ τύραννοι μποροῦσαν νὰ προσφέρουν στὴν πόλη μιὰν ἄνθηση τεράστια, διανοητικὴ καὶ ἠθική. Ὁ Πεισίστρατος, π. χ., κάθε ἄλλο παρὰ τύραννος ἤταν — μὲ τὴ σύγχρονην ἔννοια τῆς λέξης. Μερικὰ ἀνέκδοτα, ποὺ ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης στὴν «Πολιτεία τῶν Ἀθηνῶν», μᾶς τὸν δείχνουν γεμάτον εὔνοια γιὰ τὸν κάτω λαό.

Νὰ ὑποταχτοῦν, λοιπόν, οἱ Ἀθηναῖοι ἤταν ὁ πιὸ εὔκολος δρόμος: Θὰ ξέφευγαν ἀπὸ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος, ἀπὸ τοὺς κινδύνους μιᾶς καταστροφῆς, ἑνὸς ὁλοκληρωτικοῦ ἀφανισμοῦ. Μὰ γιατί τότες οἱ "Ἕλληνες ἀρνήθηκαν; "Οχι, βέβαια, γιὰ λόγους «ἠθικῆς τάξεως». Τίποτε δὲν εἶναι πιὸ λαθεμένο, γιὰ μερικὲς ἐποχές, παρὰ τὸ νὰ θέλει κανένας νὰ ἐξηγήσει τοὺς σκοποὺς κλπ

Ὁ Τζῶης ἔχει περιορισθεῖ σὲ μιὰ μεγαλόπρεπα ἠχητικὴ ἀλλὰ ἀκατανόητη δική του γλῶσσα. Ἡ κυρία Γουλῦφ δὲν κάνει τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ ραψιάρεψε τὸ ὑλικὸ καὶ τὴ μέθοδο ποὺ ἔχει ἤδη τελειοποιήσει. Ἡ ἐπικοινωνία ἔ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ

(Βιβλίο 8ο)

ΜΕΤΑΦΡ. ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Τοῦ κ. Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

15.

113. Ὁ Ξέρξης κι ὁ στρατός του, ἀφοῦ ἀναπαύτηκαν λίγες μέρες ἔπειτ' ἀπὸ τὴ γαυμαχία, πέρασαν μὲς ἀπὸ τὴ Βοιωτία ἀκολουθώντας τὸν παλιὸ δρομο. Μαζί τους προχωροῦσε κι ὁ Μαρδόνιος πού ἔκρινε πὼς ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ἔπρεπε νὰ ξεδνάλει τὸ βασιλιὰ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πὼς δὲν κίνανε καιρὸς κατάλληλος γιὰ πόλεμο, τωρὰ εἶταν προτιμότερο νὰ ξεχειμάσει στὴ Θεσσαλία κι ἀργότερα μὲ τὴν ἄνοιξη νὰ χτυπήσει τὴν Πελοπόννησο. Καὶ ἀμα ἔφτασαν στὴν Θεσσαλία, ὁ Μαρδόνιος διάλεγε νὰ κρατήσει πρῶτα πρῶτα ἀπ' τοὺς Πέρσες ὅσους ὁνομάζουνταν ἀθάνατοι, ἐξὸν ἀπὸ τὸ στρατηγὸ Ὑδάρνη(1) γιατὶ αὐτὸς δὲ δέχτηκε νὰ λείψει ἀπ' τὸ πλευρό τοῦ βασιλιᾶ), ὕστερ' ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο περσικὸ στρατὸ τοὺς θωρακοφόρους(2) καὶ τὴ χιλιάδα ἀπὸ ἱππικό, καθὼς καὶ Μήδους, Σάκες, Βάκτριους καὶ Ἰνδοὺς, πεζοὺς καὶ καβαλάρηδες. Αὐτὲς τὶς ἐθνότητες τὶς κράτησε στὸ σύνολό τους, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους συμμάχους ἐχχώρισε μονάχα λιγοστοὺς, διαλέγοντας ὅσους εἶχαν παράσταση καὶ ὅσους ἤξερε πὼς εἶχαν ἐπιτελέσει κάποιο κατόρθωσι. Ἀπὸ τοὺς Πέρσες κράτησε τοὺς περισσότερους, ὅσους φοροῦσαν περιδέραια· καὶ βροχάλια. Ὕστερα ἔρχουνταν οἱ Μῆδοι, ποὺ δὲν ὑστεροῦσαν ἀπὸ τοὺς Πέρσες ἀριθμητικά, σὰν ἀντοχὴ ὅμως εἶτανε κατωτεροί τους. Ἔτσι ὅλοι τοὺς, μαζὶ μὲ τὸ ἱππικό, ἔφταναν τὶς τρακοσιες χιλιάδες.

114. Τὸ βιαστήμα αὐτὸ ποὺ ὁ Μαρδόνιος ἔκανε διαλογὴ τοῦ στρατοῦ καὶ ὁ Ξέρξης βρισκότανε στὴ Θεσσαλία, ἤρθε στους Λακεδαιμόνιους χρησμὸς ἀπ' τοὺς Δελφοὺς, νὰ ζητήσουν ἱκανοποίηση ἀπ' τὸν Ξέρξη γιὰ τὸ ἀκοτωμὸ τοῦ Λεωνίδα καὶ νὰ δεχτοῦν ὅ,τι θὰ τοὺς δώσει ἐκεῖνος. Ἀτελίανε λοιπὸν οἱ Σπαρτιῆτες τὸ γρηγορώτερο κήρυκα, ποὺ προφτασε τὴ στρατιὰ τοῦ Ξέρξη νὰνται στὴ Θεσσαλία ἀκόμα καὶ ἀφοῦ παρουσιάστηκε στὸν Ξέρξη τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Βασιλιὰ τῶν Μήδων, οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλῆ ζητοῦν ἱκανοποίηση ἀπὸ σένα ἐπειδὴ τοὺς ἐθανάτωσες τὸ βασιλιὰ ποὺ ὑπερασπιζόταν τὴν Ἑλλάδα.» Ἐκεῖνος ἀφοῦ γέλασε καὶ πέρασε κάμποσο ὥσπου νὰ συνέρθει τοὺς ἔδειξε τὸ Μαρδόνιο, ποὺ ἔτυχε νὰ στέκεται κοντά τους, καὶ τοὺς εἶπε: «Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Μαρδόνιος ἀπὸ δῶ θὰ τοὺς δώσει ἱκανοποίηση ἐτσί,ποὺ τοὺς πρέπει».

115. Οἱ κῆρυκες, ἀφοῦ πῆρε τὴν ἀπάντηση αὐτή, ἀνοιχώρησε. Ὁ Ξέρξης ἐξάλλου, ἀφήνοντας τὸ Μαρδόνιο στὴ Θεσσαλία, τράβηξε ὁ ἴδιος τὸ γρηγορώτερο πρὸς τὸν Ἑλλήσποντο κι ἔφτασε μέσα σὲ σαράντα πέντε μέρες στὸ στενὸ ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσε. Χωρὶς νὰ ἔχει μαζὶ του καθόλου στρατό, μπορεῖ νὰ πεῖ κανείς. Σ' ὅποιο μέρος κι ἂν ἔφταναν αὐτοὶ προχωρώντας καὶ σ' ὁποιους ἀνθρώπους ἀνάμεσα, τροφοδοτοῦνταν· ἁρπάζοντας τὰ γεννήματα τους κι ὁπου δὲν ἔβρισκαν καθόλου γεννήματα ἔτρωγαν τὰ χορτάρια ποὺ φύτρωναν ἀπὸ τὴ γῆ κι ἐσύναζαν τὴ φλοῦδα ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ τρυγούσανε τὰ φύλλα, τὸ ἴδιο ἀπ' τὰ ἥμερα ὅσο κι ἀπὸ τ' ἄγρια κλαριά, μὴν ἀφήνοντες τίποτε· κι ὅλα αὐτὰ τάκαναν ἀπὸ τὴν πείνα. Ἐπὶ πλέον πλάκωσε ἐπιδημία καὶ δυσενερία τὸ στρατό καὶ τὸν ἀφάνισε στὸ ὅρθρο. Ὅσους ἀπ' αὐτοὺς ἀρρώσταιναν ὁ Ξέρξης τοὺς ἄφηνε πίσω προστάζοντας τὶς πόλεις, ἀπ' ὅπου διάβαινε κάθε φορά, νὰ τοὺς περιποιοῦνται καὶ νὰ τοὺς συντηροῦν· ἔτσι ἄφησε κάμποσους στὴ Θεσσαλία, ἄλλους στὴ Σίριδα τῆς Παιονίας(3) καὶ ἄλλους στὴ Μακεδονία. Ἐκεῖ δὲ βρῆκε στὸ γυρισμό του καὶ τὰ ἱερὰ ἄλογα ποὺ εἶχε ἀφήσει κατὰ τὴν εἰσβολή του στὴν Ἑλλάδα, γιατὶ οἱ Παίονες(4) τὰ εἶχανε δώσει στοὺς Θράκες. Κι ὅταν τοὺς τὰ ρώτησε ὁ Ξέρξης, εἶπαν πὼς τ' ἀποταξαν ἀπ' τὴ βοσκὴ οἱ Ἀπάνω ὅμως λὲν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀβδηρίτες, χωρὶς νὰ τὸ θέλουνε πὼς κατοικοῦσαν κοντὰ στὶς πηγὲς τοῦ Στρυμόνα.

116. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, ἔκαμε κάτι ἀπίστευτο ὁ Θρακιώτης βασιλιάς τῆς χώρας τῶν Βισαλτῶν(5) καὶ τῆς Κρηστωνίας(6). Αὐτὸς κι ὁ ἴδιος εἶπε πὼς δὲ θ' ἀκολουθοῦσε τὸν Ξέρξη στὴν ἐκστρατεία μὲ τὸ θέλημά του, γι' αὐτο ἔφυγε καὶ πῆγε ψηλὰ στὸ βουνὸ τῆς Ροδόπης, ἀλλὰ καὶ στοὺς γιοὺς του ἀπαγόρευε νὰ ἐκστρατεύουν στὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖνοι ὅμως, εἶτε γιατὶ τὸ ἀψήφησαν εἴτε γιατὶ ποθοῦσαν νὰ κάμουν σεργιάνι μὲ τὸν πόλεμο, ἀκολούθησαν τὸν Ξέρξη στὴν ἐκστρατεία τοῦ. Ὅταν ἐγύρισαν ὅλοι τους, κι οἱ ἕξη, χωρὶς νὰ πάθουν τίποτε, ὁ πατέρας γιὰ τὴν πράξη τους αὐτὴ τοὺς ἔβγαλε τὰ μάτια.

117. Αὐτοὶ ἔτσι πληρωθήκαν γιὰ τὰ ἔργα τους. Ὅσο γιὰ τοὺς Πέρσες, ὁποιοιδήποτε περσικὸ στρατὸ τοὺς θωρακοφόρους(2) καὶ τὴ χιλιάδα ἱππικοῦ, καθὼς καὶ Μήδους, Σάκες, Βάκτριους καὶ Ἰνδοὺς, πεζοὺς καὶ καβαλάρηδες. Αὐτὲς τὶς ἐθνότητες τὶς κράτησε στὸ σύνολό τους, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους συμμάχους ἐχχώρισε μονάχα λιγοστοὺς. Διαλέγοντας ὅσους εἶχαν παράσταση καὶ ὅσους ἤξερε πὼς εἶχαν ἐπιτελέσει κάποιο κατόρθωσι. Ἀπὸ τοὺς Πέρσες κράτησε τοὺς περισσότερους, ὅσους φοροῦσαν περιδέραια· καὶ βροχάλια. Ὕστερα ἔρχουνταν οἱ Μῆδοι, ποὺ δὲν ὑστεροῦσαν ἀπὸ τοὺς Πέρσες ἀριθμητικά, σὰν ἀντοχὴ ὅμως εἶτανε κατωτεροί τους. Ἔτσι ὅλοι τους, μαζὶ μὲ τὸ ἱππικό, ἔφταναν τὶς τρακοσιες χιλιάδες.

114. Τὸ βιαστήμα αὐτὸ ποὺ ὁ Μαρδόνιος ἔκανε διαλογὴ τοῦ στρατοῦ καὶ ὁ Ξέρξης βρισκότανε στὴ Θεσσαλία, ἤρθε στους Λακεδαιμόνιους χρησμὸς ἀπ' τοὺς Δελφοὺς, νὰ ζητήσουν ἱκανοποίηση ἀπ' τὸν Ξέρξη γιὰ τὸ ἀκοτωμὸ τοῦ Λεωνίδα καὶ νὰ δεχτοῦν ὅ,τι θὰ τοὺς δώσει ἐκεῖνος. Ἀτελίανε λοιπὸν οἱ Σπαρτιῆτες τὸ γρηγορώτερο κήρυκα, ποὺ προφτασε τὴ στρατιὰ τοῦ Ξέρξη νὰνται στὴ Θεσσαλία ἀκόμα καὶ ἀφοῦ παρουσιάστηκε στὸν Ξέρξη τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Βασιλιὰ τῶν Μήδων, οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλῆ ζητοῦν ἱκανοποίηση ἀπὸ σένα ἐπειδὴ τοὺς ἐθανάτωσες τὸ βασιλιὰ ποὺ ὑπερασπιζόταν τὴν Ἑλλάδα.» Ἐκεῖνος ἀφοῦ γέλασε καὶ πέρασε κάμποσο ὥσπου νὰ συνέρθει τοὺς ἔδειξε τὸ Μαρδόνιο, ποὺ ἔτυχε νὰ στέκεται κοντά τους, καὶ τοὺς εἶπε: «Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Μαρδόνιος ἀπὸ δῶ θὰ τοὺς δώσει ἱκανοποίηση ἐτσί,ποὺ τοὺς πρέπει».

115. Οἱ κῆρυκες, ἀφοῦ πῆρε τὴν ἀπάντηση αὐτή, ἀνοιχώρησε. Ὁ Ξέρξης ἐξάλλου, ἀφήνοντας τὸ Μαρδόνιο στὴ Θεσσαλία, τράβηξε ὁ ἴδιος τὸ γρηγορώτερο πρὸς τὸν Ἑλλήσποντο κι ἔφτασε μέσα σὲ σαράντα πέντε μέρες στὸ στενὸ ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσε. χωρὶς νὰ ἔχει μαζὶ του καθόλου στρατό, μπορεῖ νὰ πεῖ κανείς. Σ' ὅποιο μέρος κι ἂν ἔφταναν αὐτοὶ προχωρώντας καὶ σ' ὁποιους ἀνθρώπους ἀνάμεσα, τροφοδοτοῦνταν· ἁρπάζοντας τὰ γεννήματα τους κι ὁπου δὲν ἔβρισκαν καθόλου γεννήματα ἔτρωγαν τὰ χορτάρια ποὺ φύτρωναν ἀπὸ τὴ γῆ κι ἐσύναζαν τὴ φλοῦδα ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ τρυγούσανε τὰ φύλλα, τὸ ἴδιο ἀπ' τὰ ἥμερα ὅσο κι ἀπὸ τ' ἄγρια κλαριά, μὴν ἀφήνοντες τίποτε· κι ὅλα αὐτὰ τάκαναν ἀπὸ τὴν πείνα. Ἐπὶ πλέον πλάκωσε ἐπιδημία καὶ δυσενερία τὸ στρατό καὶ τὸν ἀφάνισε στὸ ὅρθρο. Ὅσους ἀπ' αὐτοὺς ἀρρώσταιναν ὁ Ξέρξης τοὺς ἄφηνε πίσω προστάζοντας τὶς πόλεις, ἀπ' ὅπου διάβαινε κάθε φορά, νὰ τοὺς περιποιοῦνται καὶ νὰ τοὺς συντηροῦν· ἔτσι ἄφησε κάμποσους στὴ Θεσσαλία, ἄλλους στὴ Σίριδα τῆς Παιονίας(3) καὶ ἄλλους στὴ Μακεδονία. Ἐκεῖ δὲ βρῆκε στὸ γυρισμό του καὶ τὰ ἱερὰ ἄλογα ποὺ εἶχε ἀφήσει κατὰ τὴν εἰσβολή του στὴν Ἑλλάδα, γιατὶ οἱ Παίονες(4) τὰ εἶχανε δώσει στοὺς Θράκες. Κι ὅταν τοὺς τὰ ρώτησε ὁ Ξέρξης, εἶπαν πὼς τ' ἀποταξαν ἀπ' τὴ βοσκὴ οἱ Ἀπάνω ὅμως λὲν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀβδηρίτες, χω-

ΕΡΣΚΙΝ ΚΩΛΝΤΓΟΥΕΛ

ΣΤΑ ΚΑΠΝΟΤΟΠΙΑ

ΜΕΤΑΦΡ. Γ. ΤΡ.

24.

—Ντιούντ Λέστερ;

—Ἔτσι.

—Κι αὐτή, πῶς ὀνομάζεται αὐτή,

Ἡ Μπέσι; τοῦ ἀπάντησε μ' ἔνα χαμόγελο κι ἐκεῖνος κοίταξε τὰ πόδια της. Τέντωσε μπροστὰ τὸν ἀριστερό της ὄμο καὶ χαμήλωσε τὸ κεφάλι. Ὁ ἀνθρωπος της ἔβγαλε ἀκόμα μιὰ πλάγια ματιά.

—Ὀνομάζεται κυρία Ντιούντ, εἶπε ὁ Ζήτερ.

Ὁ ἄλλος κοίταξε τὸ Ντιούντ, ὑστερα τὴ Μπέσι καὶ χαμογέλασε.

Ἔπειτα μπρὸς στὰ ὁνόματά τους χάραξε ἀπὸ ἕνα σταυρό.

Ὁ Ζήτερ τοῦ ἔδωσε τὰ χρήματα κι ἐκεῖνος τοὺς ὁδήγησε ἀπὸ μιὰν ἄλλη σκάλα στὸ δεύτερο πάτωμα.

Οἱ διάδρομοι εἶταν σκοτεινοί. Τὰ δωμάτια σκοτεινὰ κι αὐτά, μὶριζαν κλεισούρα. Ἄνοιξε μιὰ πόρτα καὶ τοὺς εἶπε νὰ μποῦνε.

—Ἐδῶ θὰ κοιμηθοῦμε; ρώτησε ὁ Ζήτερ.

—Ἐδῶ, εἶναι τὸ μόνο δωμάτιο ποὺ ἔχω διαθέσιμο. Εἶμαστε κάρχα ἀπόψε.

—Εἶναι πολὺ ὡραῖα ἐδῶ, εἶπε ὁ Ζήτερ. Ποτὲ μου δὲ φανταζόμουν πὼς εἶναι τόσο ὡραῖα στὰ ξενοδοχεῖα. Ἂν μποροῦσε νὰ μὲ δεῖ ὁ Λόρ αὐτὴ τὴ στιγμή!

Μονάχα ἕνα κρεββάτι θριακότανε μέσα στὸ δωμάτιο. Εἶτανε πλατύ, ἐόρχωσο καὶ μὲ ψηλὰ ποδάρια.

—Μοῦ φαίνεται πὼς θὰ μποροῦσαμε νὰ ἀολευτοῦμε ὅλοι σ' αὐτὸ τὸ κρεββάτι, εἶπε ὁ Ζήτερ. Ἐγὼ δὰ κοιμηθῶ στὴ μέση.

—Δὲν ὑπάρχουν ὅσες θέσεις χρειάζεστε, εἶπε ὁ ξενοδόχος, ἀλλὰ θὰ μποροῦσα ἴσως νὰ βρῶ ἕνα ἄλλο κρεββάτι γιὰ σᾶς.

Βγῆκε κι ἔκλεισε τὴν πόρτα.

Ὁ Ζήτερ κάθισε στὸ κρεββάτι κι ἔλυσε τὰ ποδήματά του. Τὰ σκονισμένα παπούτσια πέσανε στὸ γυμνὸ πάτωμα μὲ δυνατὸ κρότο. Ὁ Ντιούντ κάθισε ἀπάνου σὲ μιὰ καρέκλα κι ἄρχισε νὰ κοιτάζει τὸ δωμάτιο, τοὺς τοίχους καὶ τὸ ταβάνι. Ὁ κίτρινος γύψος εἶταν ἐδῶ κι ἐκεῖ σκασμένος. Κομμάτια, ἔτσιμα νὰ πέσουν στὸ πατωμάτικο κούνημα, κρέμουταν ἀπὸ ψηλά.

—Καλὰ θὰ κάναμε νὰ πλαγιάσουμε, εἶπε ὁ Ζήτερ. Δὲ ἔλπιζω γιὰ ποιὸ λόγο νὰ στέκομε καθισμένοι.

Κρέμασε τὸ ἀπὸ μαῦρο ψαθὶ κιπέλλο του στὸ ἀπάνω μέρος τοῦ κρεββατιοῦ καὶ ἔσπλωσε. Ἡ Μπέσι ἔλυνε τὰ μαλλιά της μπρὸς στὸν καθρέφτη τῆς τουαλέττας.

—Ἔπρεπε νὰ μὲ δεῖ ἡ Ἄντν αὐτὴ τὴ στιγμή, εἶπε ὁ Ζήτερ. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ στὴ ζωή μου ποὺ περνῶ τὴ νύχτα στὰ ξενοδοχεῖα. Στοιχειώνει τὶς νύφες ἡ Ἄντα· θὰ πιστέψει πὼς λέω ψευτιὲς ἄμα τῆς τὸ πῶ αὐτό.

—Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ κοιμηθεῖς ἰσαὶ μὲ τὴ Μπέσι καὶ μ' ἐμέ, εἶπε ὁ Ντιούντ. Μπορεῖς νὰ κοιμηθεῖς καταγῆς.

—Γιὰ σπάσου, Ντιούντ! Θὰθελες στ' ἀλήθεια νὰ μὴ μ' ἀφήσετε μιὰ βραδυὰ νὰ κοιμηθῶ; Αὐτὸ ζητᾶει ἡ Μπέσι; Γιὰ πές μου, Μπέσι.

—Καλὰ θὰ κάμετε νὰ σωπάσετε, Ζήτερ, τοῦ εἶπε ἐκείνη. Νοιώθω πολὺ κοντὰ τὸν ἑαυτό μου, ὅταν σᾶς ἀκούω νὰ μιλᾶτε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο.

—Ἐγὼ κι ἐσύ, Ντιούντ, εἴμαστε δύο, ἐξακολούθησε ὁ Ζήτερ. Εἶναι σὰ νὰ μὴν ὑπάρχει ἐδῶ κανένας ἄλλος. Εἶναι τόσος καιρὸς ποὺ ἤθελα νὰ κοιμηθῶ, μαζὶ μὲ σένα καὶ τὴ Μπέσι.

Χτύπησε ἡ πόρτα καὶ, χωρὶς νὰ προστόσουν ν' ἀπαντήσουν, μπῆκε ὁ ξενοδόχος.

—Πῶς εἴπατε πὼς ὀνομάζεστε; ρώτησε τὴ Μπέσι.

Πῆγε κοντὰ στὴν τουαλέττα ὅπου βρισκότανε ἐκεῖνη καὶ στάθηκε πολὺ κοντὰ της.

—Κυρία Ντιούντ..., εἶπε ὁ Ζήτερ.

—Ἔχω... μὰ ποιὸ εἶναι τὸ μικρὸ τῆς ὀνομα; Ξέρετε τί θέλω νὰ πῶ, τὸ κοριτσίστικο ὀνομά της.

—Μπέσι, τοῦ ἀπάντησε ἡ Ἴδια. Γιατὶ θέλετε νὰ τὸ μάθετε;

—Πολὺ καλά, Μπέσι, εἶπε ὁ ἄλλος. Αὐτὸ ἤθελα νὰ μάθω.

Βγῆκε κι ἔκλεισε τὴν πόρτα.

—Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς πολιτείας ἔνουν ἀλλόκοτους τρόπους, εἶπε ὁ Ζήτερ. Δὲ μπορεῖς ποτὲ νὰ συνεννοηθεῖς μαζί τους.

Ὁ Ντιούντ ἔβγαλε τὰ παπούτσια καὶ τὸ σακκάκι του καὶ περίμενε νὰ πεσει πρῶτη ἡ Μπέσι στὸ κρεββάτι. Ἐκεῖνη εἶχε καθίσει καταγῆς γιὰ νὰ βγάλει τὰ κρεμπόντια καὶ τὶς κάλτσες της.

Ὁ Ζήτερ περίμενε κι αὐτὸς νὰ τελειώσει. Κάπου ἐκεῖ δίπλα, μιὰ πόρτα ἔκλεισε τόσο δυνατά, ποὺ κουμάτια κίτρινου γύψου ἔπεσαν ἀπὸ τὸ ταβάνι καταγῆς καὶ στὸ κρεββάτι.

Ξαφνικὰ κάποιος ξαναχτύπησε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε μέσα χωρὶς νὰ περιμένει ἀπάντηση. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἔκανε ἕνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν τὸν εἶχαν ξαναδεῖ.

—Ἐλᾶτε τώ.διάδρομο, Μπέσι, τῆς εἶπε.

Περίμενε ἔξω ὥσπου νὰ σηκωθεῖ ἡ Μπέσι καὶ νὰ πάει κοντὰ στὴν πόρτα.

—Ἐγώ; εἶπε. Τί μὲ θέλετε;

—Ἐλᾶτε δῶ, σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο, Μπέσι. Εἶστε πολὺ στενόχωρα αὐτοῦ μέσα.

—Ἔπρεπε νὰ ὃσεθεῖ ἕνα ἄλλο κρεββάτι, εἶπε ὁ Ζήτερ. Παρατήρησαν, μοῦ φαίνεται, πὼς ἔχουν περισσότερα κρεββάτια ἀπ' ὅσα νομίζαν.

Ὁ Ντιούντ κι αὐτὸς εἶδαν τὴ Μπέσι νὰ μαζεύει τὰ ροῦχα της καὶ νὰ φεύγει ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Μὲ τὸ ἕνα χέρι κρατοῦσε τὴ ρόμπα, τὰ παπούτσια καὶ τὶς κάλτσες της, μὲ τὸ ἄλλο τὸ κοπέλλο της. Ἀφοῦ ἔκλεισε ἡ πόρτα, τὸ χτίριο ἔπεσε ξανὰ στὴν ἡσυχία του.

—Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς πολιτείας ἔχουν ἀλλόκοτους τρόπους, βεβαίωσε, Ντιούντ; εἶπε ὁ Ζήτερ γυρνώντας τὰ μάτια. Δὲν εἶναι σὰν κι ἐσᾶς τοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ μέρη μας, στὸ Φοῦλλερ.

—Γιατὶ δὲν πήγαινες ἐσὺ στὸ ἄλλο κρεββάτι; εἶπε ὁ Ντιούντ. Γιατὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ζήτησε νὰ ἔγκε ἡ Μπέσι;

—Μ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῆς πολιτείας κανένας δὲν ξέρει τί γίνεται. Ἔχουν τόσο ἀλλόκοτους τρόπους, ποὺ κάμμιὰ φορὰ κάνουν ἀκατανόητα πράματα.

Ἔμειναν ξύπνιοι ὡς μισὴ ὥρα κ' ἔνα ὅ,τι οὐδὲ τοῦς, μὰ οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος μιλοῦσαν. Τὸ ὥσος ἔκαιγε πάντα, μὰ κι αὐτοὶ δὲ δοκίμασαν νὰ τὸ σβύσουν.

Τὸ πάτωμα τοῦ διαδόμου ἔτοιξε καὶ μπῆκε ἡ Μπέσι μὲ τὰ ροῦχα της στὸ χέρι.

—Δὲ σᾶς ἄρεσε ἡ θέση ποὺ βρῆκαν γιὰ σᾶς στὸ ἄλλο δωμάτιο; ρώτησε ὁ Ζήτερ ποὺ ἀνακάθισε. Γιατὶ γυρίσατε, Μπέσι;

—Μοῦ φαίνεται πὼς μ' ἔβαλαν κατὰ λάθος σὲ ἀσχημο κρεββάτι, ξέρω κι ἐγώ! εἶπε ἡ γυναῖκα. Πάντα γιόνταν ἔτσι, ὥστε ἔβρισκα κι ἔνανα ἄλλον μέσα.

Ὁ Ντιούντ ἔτριβε τὰ μάτια, ζαλισμένος ἀπὸ τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς. Ἔπειτα κοίταξε τὴ Μπέσι.

—Ἡ Μπέσι σίγουρα ἔρχεται ἐγκλίστρια, δὲν εἶν' ἔτσι; εἶπε ὁ Ζήτερ κοιτάζοντάς τον.

—Δὲ βοήκν τὸν καιρὸ νὰ ντυθῶ, εἶπε ἐκείνη. Χρειάστηκε νὰ φύνω ἀμέσως· καὶ δὲν εἶχα τὸν καιρὸ νὰ φορέσω τὰ ροῦχα μου.

—Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ σκεφτεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ τί ἔκανε. Δὲν εἶναι λογικὸ ν' ἀλλάζουν οἱ ἄνθρωποι κρεββάτι, ὅπως πρέπει νὰ εἶναι τὰ κομμάτια τῶν συνεργατῶν ποὺ παρουσιάζουμε γιὰ πρώτη φορά. Ἡ ἀρχὴ τοῦ, συγκεκριμένα. θεμιζει κάπως χρονογράφημα.. Ἡ ἐπικαιρότητα δὲν περιέχει πάντα τὸ στοιχεῖο τῆς διαφορᾶς ποὺ ἀποτελεῖ βασικὴ ἐπεδίωξη τῆς τέχνης.

Α. ΘΛΑΙΑΚΟΝ. — Τὰ ἴδια παρίσκο ἐχουμε νὰ πούμε καὶ σ' ἐσᾶς. Τοὺς στίχους ἐκείνους ποὺ ἐσεῖς τοὺς ὀνομάζετε «αἰσθήσεις» δὲν τοὺς βρίσκουμε καὶ τόσο περίφημους· ἀσχετα βέβαια μὲ τὴν ἀλληθινὰ ἀρμαλτικὴ ἀπόθεση ποὺ τοὺς ἔχει ἐμπνεύσει.

Σ. ΜΠΗΝΙΑΡΗΝ. — Τὸ θιήγημά σας γραμμένο σὲ ὕφος πεζογράφου, μυρίζει ρομαντισμὸ τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, ποὺ δὲν ἔχει πέραση πιά. Μελετήστε τὴν γόρω σας πραγματικότητα καὶ παίρνετε ἀπ' αὐτὴν τὰ θέματά σας. Θἄχουνε τότε περισσότερη ζωντάνια, περισσότερη συγκίνηση. Κι ἀποφεύγετε τὴν ὀρκιολογία, ποὺ μόνη της δὲν ἀποτελεῖ σοιεχεῖο τέχνης ὁπολογίσιμο.

ΚΡ. ΜΙΝΩΑ. — Λυπούμαστε κι ἐμεῖς ποὺ δὲν ἀνκοείτε νὰ συμφωνήσετε μαζί μας στὶς γλωσσικὲς μας ὁποδείξεις καὶ ποὺ, τὰ χειρότερο, ἀντικρύστε μὲ ἀρισταλογῆς τὶς συγκεκριμένες μας παρατηρήσεις. Γιατὶ νὰ μὴν ἔχετε «πρόχειρο» τὸ παράδειγμα τὸν «δέκμων» ποιητῶν ποὺ μεταχειρίστηκαν τὴν ἀνόπαρκτη λέξη «δεποινιά»; Γ' ἀρχαῖα ποιήματα ποὺ μᾶς στέλνετε δὲν τ' ἀποδείκτε μὲ τὴ χρειαζοῦμενη ποιότητα εἶτε στὸ λεχτικὸ εἶτε καὶ στὸ πνεῦμα. Ἡ ἀπόδοσή τοῦ γενικὰ δὲν εἶναι τόσο εὐκολη ὅσο θὰ μποροῦσε νὰ ποιοτεστεῖ. Γιὰ νὰ μεταφερθεῖτε στὴ δημοτικὴ ζωτοῦν τὸν ἰσοδύναμό τους φυτεφρασιᾶ.

Β. ΚΟΓΑΝ. — Τὰ ποιήματά σας τὰ σχετικὰ μὲ τὶς γιορτὲς δὲ βρίσκουμε νὰ ἔχουνε κομμιὰ πρωτοτυπία. Ἡ μόνη δικαιολογία ἑνὸς τραγουδιοῦ εἶναι ἡ ἐξαιρετικότητά του. Ὅταν δὲν τὴν ἔχει. περιττεύει.

Α. ΚΟΛΙΜΗΤΡΟΝ. — Τὰ «Ἐπινίκιά» σας διασκέδασαν ἀπὸ θερμὴ πατριωτισμό, ὑστερόν ὅμως τεχνικά. Ὁ "Αρης, ξέρετε, δὲν τὰ πάει καὶ τόσο καλὰ μὲ τὶς Μοῦσες...

ΧΡ. ΜΠΑΤΗ. — Τὸ ἐπίκιρο ποίημά σας εἶναι ἀρκετὰ πατυχημένο στὸ εἶδος του, ἀλλὰ καθὼς ἀπευθύνεται σὲ ἕνανα ἄθρωπο, χάνει κάπως ἀπ' τὴ γενικότητα καὶ τὸ φιλοσοφικὰ θέματα δὲν εἶναι· καὶ τὰ καταλληλότερα γιὰ τὴ φιλολογία.

Α. Ι. ΑΡΝ. — Τὰ «Πολεμικά» σας δὲν φαίνονται ἀνώτερα ἀπὸ φρεσκγράμενα ποὺ μᾶς ἔχετε στείλει. Ἡ ἀγωνιστικὴ ὁ ἐνθουσιασμὸς πρέπει νὰ μετουσιωθοῦν σὲ τέχνη γιὰ νὰ συγκινήσουνε καὶ ἄλλους.

Α. ΜΑΡΤΕΝ. — Ὁ σατυρικὸς διάλογός σας ἔχει ἀρκετὸ πνεῦμα. μὰ δὲν κάνει γιὰ τὸ περιοδικό μας. Δὲν τὸν στέλνατε σὲ καμμιὰ ἐφημερίδα; Ἔκετ ἴσως νὰ εἶχε καλύτερη τύχη.

Γ. ΓΑΡΟΥΣΙΔΗΝ. — Τὸ ἄρθρο σας γιὰ τὸν κινοῦχρυσο χρόνο ἔχει πολλὴ ρητορεία κι ἐλάχιστη πρωτοτυπία. "Βπειτα γιατὶ γράφετε «τοῦ Ὀχτώμβρη»; Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Καὶ τί σημαίνει ἡ λέξη «μπρολάτης»; Ἀπὸ τὰ συμπληρώματα βγαίνει ἡ ἔννοια τοῦ ὀδηγοῦ. Μὰ τὸ λένε πουθενὰ ἔτσι;

Γ. ΧΡΥΣΑΚΗΝ. — Τὸ ποιὸ σας «Ἡ μάνα» ποὺ εἶναι γραμμένο σὲ... στίχους, δὲ μᾶς ἱκανοποιεῖ. Θὰ θελαμὲ νὰ ἐξυπνηρετήσουμε κι ἐσᾶς καὶ τοὺς συμπατριῶτας σας, ἀλλὰ μὲ πάτι καλύτερο. "Αν ἔχετε, τὸ παρακίνουμε.

ΧΡ. ΠΕΡΤΣΕΚΑΜΗΝ. — Τὸ ποίημά σας ἔχει κάποια πνοή, ἀλλὰ δὲ μπορεῖ νὰ δώκει στὸ θέμα του φορά. Καὶ γενικὰ εἶν' ἐλκυλάτερο νὰ δείξει κανείς τὸν πατριωτισμὸ του στὴν πράξη παρὰ νὰ τὸν κάμει ποίηση, ποίηση ἐνοοεῖται πα-

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:
Γιὰ ἕνα χρόνο Δραχ. 190
Γιὰ ἓξη μῆνες » 100
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Γιὰ ἕνα χρόνο Λίρα 1

Ὑπεύθυνος Διευθυντὴς
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
Σαμάρα 6.

Γιὰ τὸ περιεχομενο τῶν διαφημίσεων τὰ «Ν. Γ.» δὲν ἔχουθ καμμιὰ εὐθυνη.

Χειρογραφα δημοσιευόμενα ἢ ὄχι, δὲν ἐπιστρέφονται.

Κάθε ἐμπόκισις πρὸς τὸ περιοδικὸ ν' ἀπευθύνεται στὸν κ. Ἀντώνιον Νικολόπουλον.

— Τὸ «Αἰγαῖο» τοῦ Ἡλ. Βενέζη.

Ἀπὸ τυπογραφικὸ λάθος ἀναγνρείλαμε στὸ προηγούμενο τεύχος μας, πὼς τὸ νέο βιβλίο τοῦ Ἡλία Βενέζη ἔχει τὸν τίτλο «Θέματα τοῦ Ὀνείρου». Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι «ΑΙΓΑΙΟ» καὶ ἐχει δώδεκα διηγήματα κατανεημένα σὲ δυὸ σειρές, «Θέματα τοῦ ὀνείρου» ἡ πρώτη ἀπὸ 6 διηγήματα, καὶ «Θέματα τοῦ κόσμου» ἡ δεύτερη, ἀπὸ ἄλλα ἕξ. Καὶ τὰ δώδεκα διηγήματα ἔνοιαν τὴν θαυμασία εἰκονογραφημένα ἀπὸ τὸν Γ. Βακαλό.

—Ἀλληλογραφία

Φ. ΛΑΓΑΡΑΝ. — Ἡ διατύπωση τοῦ ποιήματός σας, χωρὶς νὰ εἶναι ἐξαιρετική, δὲν ἀπογοητεύει κιόλας. Τὸ θέμα ποὺ διαλέξατε ὡστόσο εἶναι τόσο πολὺ ἀφαιρεμέν

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4
ΤΗΛΕΦ. 30-297

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περίοδος Β'
ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΕΣ 4
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 214

Ἡ Νεοελληνική ποίηση

ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῆς ΣΟΦΙΑΣ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ—ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ζωντανὰ ἐκπολιτιστικὰ στοιχεῖα εἶναι ἡ ποίηση τῶν λαῶν... Βγαλμένη ἀπὸ τὶς βαθύτερες πηγὲς τῆς ζωῆς, ἡ πεμπτουσία της μὰ κι' ἡ πιὸ βαθειά της ὑπόσταση, ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ τὴν ἀντιπροσωπεύει μὲ τὸν καλύτερο τρόπο, μιλῶντας στὴ φαντασία καὶ στὴν ψυχὴ κατευθεῖαν, χωρὶς ἡ νοητικὴ λεπτομερειακὴ ἐπεξεργασία νὰ τῆς μειώνει τὴ μαγικὴ δύναμη. Καὶ μόνο σὰν τέτοιο παιδευτικὸ μέσο, ἡ ποίηση θἄξιζε νὰ κατέχει τὴν πρώτη θέση, σὲ κάθε προσπάθεια ἐξυψωτικὴ τοῦ ἀνθρώπου, μόλο ποὺ καὶ σὰν τέχνη μονάχα, μὲ τὴ λυτρωτική της ἐπίδραση, θἄχε κάθε δικαίωμα νὰ προβάλει παρόμοια ἀξίωση. Εἶναι γνωστὸ πὼς οἱ αἰσθητικοὶ τοῦ 19ου αἰῶνα, οἱ ποιητὲς ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τέχνη, εἶχαν ἀσχοληθεῖ καὶ μὲ τὴν παιδεία, δῶσαν στὸ καλαισθητικὸ συναίσθημα τόση σημασία ποὺ τό τοποθέτησαν στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν ἠθοπλαστικῶν μέσων τῆς ἀγωγῆς... "Ενας καλλιτέχνης δὲν κάνει ποτὲ τὸ κακό, εἶπαν, ὄχι γιατὶ φοβᾶται μιὰ ὁποιαδήποτε κόλαση ἢ τιμωρία, μὰ γιατὶ εἶναι ἄσκημο καὶ χυδαῖο... Κι' ἀγαπᾶ τὸ καλό, γιατὶ 'ναι ὡραῖο καὶ μόνο γι' αὐτό, τείνει νὰ πραγματοποιήσει τὶς ἀπαιτήσεις του... Ποιὰ ἠθικὴ μπορεῖ νἆναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἀνιδιοτελῆ ἐπιδίωξη μιᾶς αἰσθητικῆς δίψας;

Κι' ἀλήθεια, δὲ βρίσκω, ἐγὼ τουλάχιστο, μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς δυὸ ἰδιότητες τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Ἡ αἰσθητικὴ λύτρωση εἶναι ἡ μόνη ἠθικὴ ποὺ βαστιέται ἀπὸ πραγματικὲς ρίζες, μιὰ κι' ἔχει τόσο στενὴ σχέση μὲ τὸ συναίσθημα ποὺ κυριαρχεῖ στὴν ἀνθρώπινη ἰδιοσυγκρασία πολὺ δυνατώτερα ἀπὸ κάθε λογικὴ λειτουργία...

Στὶς σκέψεις αὐτὲς μ' ἔφερε τὸν τελευταῖο καιρὸ, ἡ ὡραία ἀπόφαση τοῦ Ραδιοφωνικοῦ μας Σταθμοῦ νὰ συμπληρώσει τὸ πρόγραμμά του, μὲ τὴ συστηματικὴ παρακολούθηση κι' ἑρμηνεία τοῦ νεοελληνικοῦ ποιητικοῦ λόγου. Στὴν πραγματικὰ ἀξιέπαινη προσπάθεια τοῦ Ραδιοφωνικοῦ μας Σταθμοῦ νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τὸ λαό, σ' ὅλες τὶς ψυχικὲς ἀπαιτήσεις του, νὰ τὸν θρέψει μὲ κάθε πνευματικὸ κι' αἰσθητικὸ δῶρο, νὰ τὸν ἐξυψώσει καὶ νὰ τὸν κάμει νὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτό του, ἡ ἀπουσία τῆς Νεοελληνικῆς ποίησης ἦταν μιὰ αἰσθητὴ ἔλλειψη. Ἡ κατὰ καιροὺς ἀπαγγελία μερικῶν τραγουδιῶν, ποὺ, σκόρπια, χωρὶς σύστημα, τῆς στιγμῆς ἐπίκαιρες ἀπαιτήσεις, ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους μπροστὰ στὸ μικρόφωνο, δὲν εἶνε, βέβαια, καμμιὰ σχέση μὲ τὴ μεθοδικὴ ἐργασία ποὺ ἀπαιτοῦν πάντα ζητήματα τόσο λεπτά, σὰν τὴν ἑρμηνεία τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Γι' αὐτὸ συγχαίρομε τὸ Ραδιοφωνικό μας Σταθμό, ποὺ ἔδωσε τὴν πρέπουσα σημασία στὸ νεοελληνικὸ ποίημα, ἀναθέτοντας μάλιστα τὴ μελέτη καὶ ἑρμηνεία του στὸν ἐκλεκτὸ σκηνοθέτη καὶ εἰδικὸ τῆς ὀρθοφωνικῆς καὶ ρυθμικῆς ἀπαγγελίας κ. Σωκράτη Καραντινό. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ προσώπου ἔχει τὴν ἴδια βαρύτητα κι' ἴσως καὶ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τὴν ἴδια. Γιατί, χωρὶς τὸν κατάλληλο ἑρμηνευτὴ καὶ εἰσηγητή, ἡ ποίηση ποὺ, σὰν κάθε τέχνη, γίνεται τότε μόνο μυστήριο, σὰν ἀποδίδεται μὲ τὴν ἔκσταση τῆς οὐσίας της, θἆταν ἐπικίνδυνο ὅπλο, ποὺ μόνο καταστροφὲς μποροῦσε νὰ φέρει... Δίκοπο μαχαίρι, βλέπεις, ἡ τέχνη.. Ἡ μαγική της ἐπίδραση, εἶναι ἡ δύναμη κ' ἡ ἀδυναμία της. Δὲ μπορεῖ νὰ σταθεῖ στὸ μέτριο. Καταστρέφει ἢ σώζει.

"Εχομε δοκιμάσει τὴν καταστρεπτικὴ ἐπίδραση μιᾶς κακῆς ὡραιοπαθοῦς κι' ἐξεζητημένης ἀπαγγελίας. Τὶς περισσότερες φορὲς, ὁ ἑρμηνευτὴς, παραβλέπει τὸν ποιητὴ καὶ τὴν πρόθεσή του καὶ δίνει στὸ ποίημα μιὰ ὁλότελα ἀτομικὴ μορφοποίηση, ποὺ τὸ κάνει ἀγνάριστο..

Ὁ κ. Καραντινός, ποὺ σ' ὅλη τὴν ὡς τώρα καλλιτεχνικὴ δράση του, ἐπεδίωξε ποοπαντὸς τὴν ἀλήθεια, τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὴν ἀναζήτηση τῆς ἁπλῆς καὶ βαθύτατης οὐσίας τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου, ἔνει καὶ γιὰ τὴν ποίηση τὶς πιὸ σωστὲς ἀντιλήψεις. Βλέποντάς την σὰν γνήσια ζωϊκὴ ἐκδήλωση, μορφοποιημένη συνειδητὰ ἀπὸ τὸν τεχνίτη, ζητᾶ ἀπὸ τὸν ἑρμηνευτή, ν' ἀνασυνθέτει, στὰ δεδομένα πάντα τοῦ ποιητῆ, τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς ζωῆς, ξαναπλάθοντας μὲ τὸν ἑαυτό του, ὅ,τι ἐδόνησε τὴν ψυχὴ τοῦ πρώτου δημιουργοῦ. Ὁ κ. Καραντινός, χρόνια τώρα, καὶ σὰν σκηνοθέτης, καὶ σὰν δάσκαλος τοῦ ρυθμικοῦ λόγου, ἔχει κάμει θρησκεία καὶ πάθος του, τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν τιμιότητα στὴν ἀπόδοση ἑνὸς ἔργου. Στὰ ζητήματα αὐτὰ ἦταν πάντα ἀμείλικτος καὶ στὰ περισπούδαστα κριτικὰ ἄρθρα του στὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» ἐξαιρετικὰ αὐστηρός. Κάθε ἐπιτήδευση, ὡραιοπάθεια κι' ἐξωτερικὴ ἑρμηνεία τὸν ἐξοργίζει σὰν ἱεροσυλία στὴν πίστη του ποὺ τόσο ἁπλὰ κι' ὁλοφάνερα βλέπει τὴν ἀλήθεια της.

Γι' αὐτό, στὴν ἀπαγγελία τοῦ τραγουδιοῦ, δίνει πρώτα ἀπ' ὅλα, σημασία στὸν ποιητικὸ λόγο, ποὺ μὲ τὴν ὀρθοφωνικὴ εἰδικότητά του, ἀποδίδει ὁ ἴδιος πλαστικότατα, μουσικὰ κι' ἐναρμονισμένα μὲ τὸ ρυθμό, προσπαθώντας παράλληλα ν' ἀναδείξει τὴν προσωπικὴ μετρικὴ ἰδιοτυπία τοῦ καλλιτέχνη, ποὺ ἔχει πάντα —σὰν πρόκειται γιὰ ἀληθινὸ ποιητὴ — τὴν πηγή της στὴν ἐθνική μας λαλιὰ καὶ στὴν ἔμφυτη ἁρμονία της. «Ὁ πλοῦτος τοῦ ποιητικοῦ ἔργου», λέει ὁ κ. Καραντινός, «εἶναι τόσος, — ὅταν ἐννοεῖται προέρχεται ἀπὸ ἀληθινὸ ποιητὴ — ποὺ νὰ μὴν χρειάζεται παρὰ ἁπλὰ καὶ τίμια τὴν ἀνθρώπινη πνοὴ τοῦ ἑρμηνευτῆ γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ ὡς ἀπαγγελία». Δίνει δὲ πολλὴ σημασία στὴ μορφή, γιατὶ αὐτὴ ἀποκρυσταλλώνει κυρίως τὸ συναισθηματικὸ καὶ νοητικὸ περιεχόμενο τῆς ποιητικῆς ἔμπνευσης. Ὁ μῦθος, στοιχεῖο δευτερεῦον, διοχετεύεται στὴν αἰσθητικὴ μορφοποίηση καθορίζοντας τὸ προσωπικὸ ὕφος τοῦ τραγουδιοῦ.

Μὲ τέτοιες, ἀληθινὰ καλλιτεχνικὲς ἀντιλήψεις κι' ἔχοντας πολύτιμο βοηθό, τὴν εἰδίκευση καὶ τὴν πεῖρα στὸ εἶδος τῆς ἐργασίας, πῶς κατορθώνει ὁ κ. Καραντινὸς στὴν ἀπόδοση τοῦ ποιητικοῦ λόγου;

Παρακολούθησα ὅλες τὶς ἐκπομπὲς τῆς Τετάρτης τὶς ἀφιερωμένες στὴ Νεοελληνικὴ Ποίηση. Βρισκόμαστε στὴν ἀρχή. Ἡ τελευταία, τῶν ποιημάτων τοῦ Κάλβου, ἦταν ἡ ἕκτη.. Κι' ὅμως, τὸ σύστημα, ἡ βαθειὰ κι' ἰδιότυπη λογοτεχνικὴ ἀνάλυση, ἡ σωστὴ ἑρμηνεία κ' ἡ καλλιτεχνικὴ γραμμὴ, φάνηκαν ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή.. "Υστερα ἀπὸ τὴν πρώτη βραδυά, ποὺ, καθὼς συνέπεσε μὲ τὸν ἐθνικό μας συναγερμό, ἀφιερώθηκε στὴν πατριωτικὴ ποίηση, — ἐκλεκτότατα διαλεγμένη κι' ἑρμηνευμένη — ὁ κ. Καραντινὸς ἄρχισε μεθοδικὰ τὴ χρονολογικὴ ἐξέταση τῶν κυριώτερων Νεοελληνικῶν ποιητικῶν ἐκδηλώσεων. Ξεκινώντας ἀπὸ τὸ Ρήγα, τὸ Βηλαρᾶ καὶ τὸ Χριστόπουλο — ποὺ τοὺς ὀνομάζει πρωτοπόρους χάρη στὸ γλωσσικό τους ἀγῶνα, τὴ δημοτική τους αἴσθησή καὶ τὰ πατριωτικά τους αἰσθήματα, ἔρχεται ὕστερα στὴν Ἑπτανησιακὴ περίοδο, ἀρχίζοντας, φυσικά, ἀπὸ τὸ Σολωμό. Τὶ λεπτὴ καὶ βαθειὰ διείσδυση στὴ Σολωμικὴ ἔμπνευση! Στὸ βραχύτατο διάστημα μιᾶς δεκάλεπτης ὁμιλίας ποὺ φυσικὰ ἡ ἀπαγγελία παίρνει τὸ περισσότερο μέρος, εἶναι ἀξιοθαύμαστο πῶς κατορθώνει, ὁ λεπταίσθητος καλλιτέχνης, νὰ δίνει τὸ γνησιώτερο χαρακτηρισμὸ τοῦ τεχνίτη καὶ τὶς σπουδαιότερες ἐπιδιώξεις τοῦ ἔργου του. Στὸν Κάλβο, π. χ., ἡ ἑρμηνεία λεπτή, ἁπαλή, γεμάτη εὐαισθησία, κατόρθωσε μαζὶ μὲ μιὰ σύντομη, μὰ ἀριστοτεχνικώτατη, ἀνάλυση, ν' ἀποκαλύψει, μέσα ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ δυσκαμψία καὶ τὸ αὐστηρὸ ὕφος τῶν Κάλβειων μέτρων, πραγματικὰ μελωδικὰ σχήματα, ὅλο λυρισμὸ καὶ εὐγένεια.

Καὶ διερωτόμουνα στὶς δυὸ τελευταῖες, ἰδίως, αὐτὲς ἐκπομπὲς τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Κάλβου, ποὺ ἦσαν τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ὡραίας προσπάθειας τοῦ κ. Καραντινοῦ, ποιὸ εἶναι τὸ μαγικὸ μυστικὸ μιᾶς τέτοιας ἐπιτυχίας;... Καὶ δὲ βρῆκα ἄλλο ἀπὸ τοῦτο: Ὁ κ. Καραντινὸς αἰσθάνεται τὴν ποίηση στὴν πιὸ γνήσια ἑλληνική της οὐσία κι' ἀποδίδοντάς την ἁπλᾶ κι' ἀνατρέχοντας στὴν πηγή της, τὴν ἐμψυχώνει μὲ τὴν πνοὴ τοῦ τεχνίτη ποὺ συμπίπτει μὲ τὴ δική του. Μεγάλο ρόλο παίζει, σίγουρα, κι' ἡ εἰδικὴ τεχνικὴ μόρφωσή του στὴν ἀγωγὴ τοῦ Λόγου, ποὺ εἶναι σημαντικὸ ἐφόδιο γιὰ μιὰ ἑρμηνεία, ὅταν τὴ συνοδεύει, βέβαια, ἀνάλογη πνεσματικὴ καλλιέργεια καὶ ποιητικὴ προδιάθεση, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ κ. Καραντινοῦ. Εἶναι μιὰ πραγματικὴ ἀπόλαυση ν' ἀκοῦς ἀπ' τὸ στόμα του τὴν ποιητικὴ φράση. Ἁπλᾶ, ἀνεπιτήδευτα κι' ὅμως τόσο μελωδικὰ καὶ ζωντανεμένα.

Μὲ μιὰ τέτοια πνευματικὴ κι' αἰσθητικὴ ἀπόδοση, ἡ Ἑλληνικὴ Ποίηση παίρνει ὅλο τὸ βάρος καὶ τὴ δυναμικότητά της καὶ γίνεται τὸ ἀμεσώτερο μήνυμα μιᾶς ἀνώτερης ἐπιδίωξης στὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ μας, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε.

Γιατί, πιστεύομε χωρὶς καμμιὰ ἐπιφύλαξη, πὼς ἡ ποίηση ἀνήκει τὸ ἴδιο ὀτὸ πλατὺ κοινὸ ὅσο καὶ στὴν ὀλιγάριθμη πνευματικὴ ἀριστοκρατία καὶ πὼς ἂν ἔχει περιεχόμενο καὶ βαθύτητα, θἄβρει τὸν τρόπο νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τὶς ἁπλοϊκὲς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς ἀβαρίες, στὴν καλλιτεχνική της ὑπόσταση. Ἀλλοιῶς κ' ἡ ἀξία κ' ἡ δύναμή της, σίγουρα, εἶναι πολὺ μικρή.

Στὸν πλατύ της αὐτὸ προορισμό, ἡ συμβολὴ μιᾶς σώστῆς φυσικῆς ἑρμηνείας, εἶναι σπουδαῖος παράγοντας. Νὰ γιατὶ ἐτονίσαμε στὴν ἀρχή, πὼς εἶναι τὸ ἴδιο σπουδαία ἡ ἐκλογὴ τοῦ προσώπου κ' ἡ ἀπόφαση νὰ μπεῖ στὸ ραδιοφωνικὸ πρόγραμμα ὁ ποιητικὸς λόγος.

Καὶ γιὰ τὰ δυό, συγχαίρομε θερμὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ραδιοφωνία.

ΣΟΦ. ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Ἐπίκαιρα

Ὁ φίλος μας ὁ ΣΑΡΛΩ

Τοῦ Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

Ὁ Τσάρλυ Τσάπλιν, ὁ πασίγνωστος καὶ παναγάπητος Σαρλώ, δὲ μποροῦσε νὰ ξεχάσει τοὺς Ἕλληνες στὴ δύσκολη τούτη στιγμή τους. Ἀπὸ τὴ μακρυνή, τὴν εἰρηνική του πατρίδα μᾶς ἔστειλε θερμὸ χαιρετισμὸ, συνοδεύοντας τὸ μήνυμά του μὲ χίλια δολλάρια. Περισσότερο ὅμως ἀπὸ τὴ χρηματικὴ προσφορὰ τοῦ πολυτάλαντου κινηματογραφικοῦ ἐπιχειρηματία μᾶς συγκινεῖ ἡ ἀγάπη ποὺ φανέρωσε ὁ γοητευτικὸς ἀλήτης, αὐτὴ ἡ προσωποποίηση τῆς ἀνέχειας καὶ τῆς εὐαισθησίας, πρὸς ἕνα λαὸ ἀνορθωμένο ἀποφασιστικὰ μπρὸς στὴ μπαμπέσικη ἐπίθεση ἑνὸς κράτους ποὺ ἐννοεῖ νὰ περνάει γιὰ μεγάλη δύναμη καὶ γιὰ ἐπίφοβη αὐτοκρατορία. Ἡ χυδαία αὐτὴ ἐνέργεια τῆς μουσσολινικῆς Ἰταλίας ἐνάντια στὴ χώρα ποὺ στάθηκε μιὰ φορὰ ἡ κοιτίδα τοῦ πολιτισμοῦ εἶταν ἀδύνατο νὰ μὴν ξεπηκώσει, παντοῦ ὅπου τὸ πνεῦμα ἀπομένει ἀδέσμευτο, τὶς συνειδήσεις τῶν ἐλεύθερων ἀτόμων. Ἔτσι ἔχουμε τὴ χαρὰ νὰ μαθαίνουμε κάθε τόσο ἐκδηλώσεις φιλίας ἀπὸ μέρος ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν συνδέσει τ' ὄνομά τους μὲ τὴν ὑπόθεση τῆς προόδου. Ἀνάμεσα στοὺς νεώτερους αὐτοὺς φιλέλληνες ποὺ μᾶς εἶναι πολύτιμη ἡ συμπάθειά τους, ὁ Σαρλώ, πάντα λατρευτός μας, παίρνει πιὰ μιὰ ὁλότελα ξέχωρη θέση.

Στὸ σύντομο λόγο ποὺ ἀποφάσισε, παραβαίνοντας τὶς συνήθειές του, νὰ ἐκφωνήσει σὲ μιὰ συγκέντρωση συμπατριωτῶν του γιὰ χάρη τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνα, «μαθαίνω — εἶπε — πὼς οἱ Ἕλληνες μὲ γνωρίζουν καὶ μὲ ἀγαποῦν». Ἂν τὸν ἀγαποῦμε! Ἀλλὰ μπορεῖ ποτὲ νὰ ἐκφραστεῖ μὲ λόγια ὁ φλογερὸς θαυμασμὸς ποὺ νοιώθουμε γι' αὐτόν, ἡ ἀνεξάντλητη συγκίνηση ποὺ μᾶς προκαλεῖ μὲ τὶς ταινίες του, ὁ βαθμὸς τῆς εὐεργετικῆς ἐπιρροῆς του στὶς ψυχὲς χιλιάδων θεατῶν;

Ὁ Σαρλὼ εἶναι, ἀπὸ μιὰν ἄποψη, ὁ μεγαλύτερος εὐεργέτης τῆς οἰκουμένης. Σὲ μιὰν ἐποχὴ ποὺ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε τόσο δύσκολη, ποιὸς ἄλλος μᾶς βάνει νὰ γελᾶμε, νὰ ξεκαρδιζόμαστε στὰ γέλια, σὰ μικρὰ παιδιά; Εἶναι ὁ δωρητὴς τῆς χαρᾶς, ἐκεῖνος ποὺ καθαρίζει τὴν ψυχή μας ἀπὸ τὶς ἀράχνες τῆς μελαγχολίας καὶ μᾶς κάνει νὰ αἰσθανόμαστε τὸν ἑαυτό μας πιὸ νέο, ἰσιὸ κεφάτο, πιὸ θαρραλέο. Εἶναι καὶ ὁ μεγάλος ἰσοπεδωτής. Μπροστὰ στὶς σκιές του γινόμαστε ὅλοι ἕνα, ἐξαφανίζουνται οἱ διακρίσεις, δὲν ὑπάρχουν καλοντυμένοι καὶ κουρελῆδες, ἡλικιωμένοι καὶ παιδαρέλια, σοφοὶ καὶ ἀγράμματοι. Παρακολουθώντας τὶς τόσο ἀνθρώπινες περιπέτειές του ξαναποχτοῦμε ἰδιότητες ποὺ εἴχαμε ἀτονήσει, λίγη τρυφερότητα, μιὰ στάλα καλωσύνη, κάποιο παιγνίδισμα τῆς φαντασίας. Ἂς μὴν παίρνουμε τὸ καθετὶ ἀπὸ τὴ σκοτεινή του πλευρά· οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ δὲ μποροῦν ν' ἀντισταθοῦν σὲ μιὰ ἐπιδέξια τρικλοποδιά. Νά, ἔρχεται καταπάνω σου ἕνας γίγαντας, ἕνας ἀντράκλας, ποὺ φτάνει ν' ἁπλώσει τὶς χεροῦκλες του γιὰ νὰ σὲ λυώσει. Δὲ μπορῶ νὰ φανταστῶ παιδαγωγικώτερο καὶ ψυχαγωγικώτερο θέαμα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν τάξεων καὶ τῶν χωρῶν, ἀπὸ τὶς ταινίες τοῦ Σαρλώ. Καὶ μοῦ ἀρέσει νὰ φαντάζουμαι πὼς θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ θὰ προβάλλουνται καὶ στὸ τελευταῖο χωριουδάκι.

Ὁ Σαρλὼ ἔκλεισε στὸ ἔργο του πολλὴ ἀπὸ τὴ λαϊκὴ νοοτροπία καὶ σ' αὐτὸ ἀποδίνω ἐγὼ τὸ θριαμβό του. Κινεῖται μὲ αὐθορμησία, δὲν καταπνίγει τὴν ἀφέλειά του, ἀφήνει νὰ βλέπουμε τὶς κρυφές του πληγές. Τὰ θέματά του ξετυλίγουνται μ' ἕναν χαριτωμένο αὐτοσχεδιασμό, σὲ φέρνει στὰ νερά του δίχως νὰ τὸ καταλάβεις. Κυνηγάει ἀμείλιχτα ἀπὸ τὶς ἐμπνεύσεις του τὴν ἐπισημότητα καὶ τὴ σοβαροφάνεια. Μακριὰ ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς ὑποθέσεις καὶ τὰ καλούπια! Θὰ πάρουμε τὴν καθημερινὴ ζωή, σκηνὲς τοῦ δρόμου, χειρονομίες καὶ κυνηγητά, νὰ τὰ μεταμορφώσουμε σὲ τέχνη, σὲ μεγάλη μάλιστα τέχνη. Μιὰ θαυμαστὴ ἑνότητα διαπνέει τὰ ἔργα του· ἡ λιτότητα ἐξάλλου τῶν τεχνικῶν του μέσων εἶναι καταπληκτική. Μὲ τὶ γνώση, μὲ τὶ δαιμόνιον οἶστρο ἔχτισε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τὴ δίχως προηγούμενο οἰκοδομή του. Πῆρε μιὰ ἐφεύρεση ποὺ εἶχε πέσει στὰ χέρια τῆς κερδοσκοπικῆς βιομηχανίας κι ἐξασφάλισε στὴν ἀνθρωπότητα μιὰν ἀφθαρτη ποιητικὴ κληρονομιά. Ἡ εὐγνωμοσύνη μας γι' αὐτόν, τὸ εἶπα καὶ παραπάνω, δὲν ἐκφράζεται μὲ λόγια.

Πιστεύω πὼς ὁ Σαρλώ, μαζὶ μὲ τὸν Χάμσουν καὶ τὸν Ἀϊνστάϊν, εἶναι τὰ τρία μεγαλύτερα κεφάλαια ποὺ διαθέτει σήμερα στὴν περιοχὴ τοῦ πνεύματος ἡ ἀνθρωπότητα. Εἶναι οἱ τρεῖς ἡμίθεοι ποὺ τοὺς λατρεύει ὁ κόσμος. Δέχουμαι πὼς ὅταν ἀγαπᾶει κανεὶς πολὺ, φτάνει στὰ ἄκρα, λατρεία καὶ φανατισμὸς πᾶνε μαζί. Δὲ μὲ πειράζει ὅμως νἆμαι φανατικὸς μὲ τέτοιες μεγαλοφυΐες. Δίνω ἀνοιχτὰ στὸν καθέναν τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ἀποκαλέσει δογματικὸ καὶ ἀπόλυτον ἅμα ἀκούσει πὼς γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο κινηματογραφικὸ ἄστρο ἀπὸ τὸ Σαρλώ. Τί νὰ τὰ κάμω τὰ ἄστρα, ὅταν ἔχω μπροστά μου τὸν ἥλιο; Ὅλη ἡ παραγωγὴ τῶν ταινιῶν δὲν ἀξίζει γιὰ μένα ὅσο ἕνα δικό του μονόπραχτο. Τὰ τελευταῖα χρόνια ποὺ ἔμενα ἔξω ἀπ' τὴν Ἀθήνα ξεκινοῦσα ἐπίτηδες ἀπὸ τὰ ὀρεινά μου καταφύγια γιὰ νὰ δῶ μονάχα παλιὰ φίλμ τοῦ Σαρλώ. Ἀποτελοῦν γιὰ μένα, μαζὶ μὲ τὰ βιβλία τοῦ μάγου τῆς Νορβηγίας, τὴν πεμπτουσία τῆς τέχνης, ὅ,τι τὸ ποιητικώτερο μπορεῖ νὰ ὀνεῖ ἀπ' τὸν ἀνθρώπινο πηλό.

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΤΟ ΠΑΙΝΕΜΑ ΤΩΝ ΑΝΤΡΕΙΩΜΕΝΩΝ

(Γιὰ νὰ τραγουδιέται στὸ σκοπὸ τῶν μωραϊτικων τραγουδιῶν, μὲ βιολιὰ καὶ λαγοῦτα).

Οἱ σκοτωμένοι ποῦπεσαν στὴ χώρα τῆς ἀντρείας,
στὸν Πίνδο, στ' Ἀργυρόκαστρο καὶ πέρα στὴ Χειμάρρα,
αὐτοὶ δὲ θέλουν κλάψματα, γυναίκεια μοιρολόγια,
Σ' αὐτοὺς ταιριάζουν σάλπιγγες καὶ κλέφτικα τραγούδια
νὰ λένε γιὰ τὴ δόξα τους καὶ τὴν παλληκαριά τους,
ποὺ νὰν τὰ παίρνει ὁ ἄνεμος καὶ νὰν τὰ πάει τοῦ Ἐλύμπου
γιὰ νὰν τ' ἀκοῦν οἱ χρυσαητοί, ν' ἁπλώνουν τὰ φτερά τους
κελάηδι στὰ μνημούρια τους καὶ στ' ἄξια χώματά τους.
Οἱ ἀντρειωμένοι ποῦπεσαν καὶ βρόντηξεν ὁ τόπος
κεῖτονται σάμπως ζωντανοὶ στὰ βάγια καὶ προσμένουν
νἀρθοῦν ψυχὲς ἀγέρικες ἀπὸ τὰ μετερίζια
ἀπ' τὰ λημέρια τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν καπεταναίων
ἀντάμα στὴν Παράδεισο νὰ μποῦνε καὶ ν' ἀγιάσουν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ